

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ნათია ბრეგვაძე

„მიგრანტთა კრიზისის“ გამოხმაურება ქართულ მედიაში

მასობრივი კომუნიკაციისა და მედიის კვლევების სამაგისტრო პროგრამა
სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია მედიის კვლევებში მასობრივი
კომუნიკაციის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: მანანა შამილიშვილი

ასოცირებული პროფესორი

თბილისი

2017

ანოტაცია

წინამდებარე ნაშრომი ეხება მიგრანტთა კრიზისზე ქართული მედიის გამოხმაურებას, იმ პერიოდში როცა საკითხის აქტუალურობამ და პრობლემის სიმწვავემ ევროპაში პიკს მიაღწია.

კვლევის მიზანია, გავარკვიოთ თუ რაზე ამახვილებენ ყურადღებას ქართული მედიასამუშაოები საერთაშორისო მასშტაბის თემების გაშუქებისას. რამდენად სენსიტიურად, ადეკვატურად და პრობლემაზე ორიენტირებულად ხდება საკითხის წინ წამოწევა. რა ფრეიმებით გამოეხმაურა ქართული მედია მოცემულ პრობლემას და რამდენად სიღრმისეული ინფორმაცია მიაწოდა აუდიტორიას.

კვლევის მეთოდად გამოყენებულია კონტენტ-ანალიზი და კონკრეტული შემთხვევის ანალიზი. (Case Study). პირველ შემთხვევაში, გაზეთებში: „რეზონანსი“, „ახალი თაობა“, „ქრონიკა+“ და ჟურნალ „ლიბერალში“ გამოქვეყნებული მასალების შინაარსობრივი ანალიზი; მეორე შემთხვევაში კი - ონლაინ-მედიის, პრესისა და ტელევიზიის.

დასკვნასა და ძირითად მიგნებებში წარმოდგენილია ის მნიშვნელოვანი ასპექტები, რაც კვლევისას გამოიკვეთა. რა თავისებურებები გამოვლინდა ქართულ მედიაში მიგრანტთა კრიზისის გაშუქებისას, რაზე გაკეთდა ძირითადი აქცენტები.

Abstract

„The Response of the Georgian Media upon the European Migrant Crisis”

Natia Bregvadze

The following thesis aims to represent what was the response of the Georgian media upon the European Migrant Crisis. The research period is chosen based on the aggravation of the problem, as the tension of the issue reached the peak.

The main purpose of the research work is to discover how Georgian media reacts on the international problems and global issues, what is the quality of covering, how comprehensively it provides the information to the audience. What aspects do Georgian outlets emphasize, what are the frames that they use to cover the issue.

Content – Analysis and Case Study are the methods chosen for the research. In the first case – there is an analysis of the Georgian press, newspapers: „Rezonansi”, „Akhali Taoba”, „Qronika+”, and the magazine „Liberali”. As for the Case study all Georgian media broadcasters were used to examine.

In conclusion, there are main findings of the research, the aspects the the thesis showed. Also is given the particularities that is characteristic for the Georgian media whilst covering the European Migrant Crisis.

სარჩევი

შესავალი	5
თავი I: ლიტერატურის მიმოხილვა.....	8
I.I ტერმინთა განმარტება	16
თავი II: თეორიული ჩარჩო.....	18
თავი III კვლევის მეთოდი.....	21
III.I კონტენტ-ანალიზი.....	21
III.II შემთხვევის ანალიზი - Case Study	22
Case Study - მეთოდის უპირატესობები	24
თავი IV: კვლევის ნაწილი.....	27
IV.I პრესის კონტენტ-ანალიზი.....	27
IV.II შემთხვევის ანალიზი Case Study	37
თავი V: დასკვნა და ძირითადი მიგნებები	42
გამოყენებული ლიტერატურა.....	45

შესავალი

მიგრაცია კომპლექსური მოვლენაა, რომელიც სხვადასხვა მიზეზით შეიძლება იყოს განპირობებული. ამიტომ, ამ თემის კვლევისას ყოველთვის უნდა ვეძებოთ მისი ისტორიული, პოლიტიკური და ეკონომიკური კონტექსტები.

ტერიტორიის შეცვლა უკეთესი საცხოვრებელი პირობების საძიებლად, კაცობრიობის ისტორიის თანმდევი მოვლენაა. „ხალხთა დიდი გადასახლება“, მასობრივი მიგრაცია ახლად აღმოჩენილი ამერიკის კონტინენტისაკენ, შრომითი, ეკო და იძულებითი გადაადგილება - ყველა ამ შემთხვევაში, საცხოვრებლის დატოვებასა და ახლის ძიებას უამრავი სხვადასხვა მიზეზი შეიძლება ჰქონდეს, თუმცა მათგან ყველაზე დრამატული იმ ადამიანთა მიგრაციაა, ვინც საკუთარ სახლ-კარს, ტერიტორიას და სამშობლოს ომის და მუდმივი კონფლიქტის ზონაში ცხოვრების საშიშროების გამო ტოვებს.

ე.წ. მიგრანტების კრიზისი ევროპაში 2015 წელს დაიწყო. მას შემდეგ, რაც ხმელთაშუა ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთ სანაპიროზე მდებარე ევროკავშირის წევრ ქვეყნებს თავშესაფრის მაძიებელი უამრავი ადამიანი მიადგა რეზინის ნავეებით. გაეროს იძულებით გადაადგილებულ პირთა უმაღლესი კომისიის მონაცემებით, 1 მილიონზე მეტი თავშესაფრის მაძიებლიდან, რომელიც ხმელთაშუა ზღვის გავლით მიადგა ევროპის სანაპიროებს - 46.7% - სირიიდან, 20.9% - ავღნეთიდან, 9.4% კი ერაყიდანაა. ხშირია ადამიანებით გადავსებული ნავეების ჩაძირვის შემთხვევები. სანაპირო დაცვა და მაშველები ყოველთვის ვერ ახერხებენ ნაპირზე მათ გადაყვანასა და გადარჩენას.

მიგრანტთა კრიზისის გამომწვევი ფაქტორები

დაძაბული პოლიტიკური გარემო, ადგილობრივი მოსახლეობის შევიწროება, საშიში და სახიფათო ვითარება - სირიაში უკვე წლებია არსებობს. 1945 წლის 24 ოქტომბერს, დამოუკიდებლობის მოპოვებისა და საპარლამენტო რესპუბლიკის დაარსების შემდეგ,

სირიაში რამდენიმე სახელმწიფო გადატრიალება მოხდა. მთელი ამ წლების განმავლობაში ქვეყანაში არასტაბილური მდგომარეობა, 2011 წლამდე კი საგანგებო კანონი მოქმედებდა. პოლიტიკური არეულობის გამო, სირიაში ეკონომიკური მდგომარეობაც გაუსაძლისია. სამუშაოს მოსაძებნად სირიელები, გეოგრაფიული სიახლოვისა და თავისუფალი მიმოსვლის შესაძლებლობის გამო, უმეტესად ლიბანში მიდიოდნენ. ასევე, ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებში, სადაც ისინი ძირითადად ნავთობის მოპოვების სამუშაოებზე საქმდებოდნენ. 2011 წლამდე, ლიტერატურაში მიგრაციის ძირითად მიზეზად სწორედ ეკონომიკური პრობლემები ფიგურირებს. 2011 წელს კი პოპულარული მოძრაობის გააქტიურების შემდეგ, რომელიც არაბულ ქვეყნებში დიქტატურის წინააღმდეგ დაიწყო, ბევრი სირიელი გამოვიდა ქუჩებში ბაშარ ალ-ასადის მთავრობის წინააღმდეგ. ქუჩაში დაწყებული პროტესტი სამოქალაქო ომში გადაიზარდა. სირიელებმა კი თავშესაფრის მოსაძებნად მეზობელ ქვეყნებს და ევროპას მიაშურეს. სამი ქვეყანა, რომელმაც მიგრანტთა ყველაზე დიდი რაოდენობა მიიღო - თურქეთი, ლიბანი და იორდანიაა.

ამგვარად, ვხედავთ, რომ მიგრანტთა კრიზისს მხოლოდ ერთი კონკრეტული გამომწვევი მიზეზი არ აქვს და ის პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური და კულტურული ასპექტებითაა განპირობებული, რაც საკითხის მიმართ აზრთა სხვადასხვაობასა და საზოგადოების მხრიდან დამოკიდებულებათა განსხვავებულობასაც იწვევს. ზოგისთვის მიგრანტები უკეთესი ცხოვრების მაძიებლები არიან, ზოგისთვის - ომს გამოქცეული მსხვერპლნი, რომლებსაც სიცოცხლის გადასარჩენად მხოლოდ ერთადერთი გზა აქვთ - სხვა ქვეყანაში თავშესაფრის მოძებნა. ეს დამოკიდებულებები და შეხედულებები კი საზოგადოებას უმეტესწილად მედიის საშუალებით მიღებული ინფორმაციის შემდეგ უყალიბდება.

მიგრაციის გაშუქება ერთ-ერთი ყველაზე დიდი გამოწვევაა თანამედროვე ჟურნალისტიკისათვის. მიგრანტთა კრიზისის ფონზე, როდესაც სულ უფრო და უფრო მეტი ადამიანი ტოვებს კონფლიქტის კერებს უსაფრთხო თავშესაფრის პოვნის იმედით, სწორედ მედიის საშუალებით იგებს საერთაშორისო საზოგადოება, თუ რამდენმა

ადამიანმა მიაღწია რეზინის ნავით ევროპის ამა თუ იმ ქვეყნის საზღვარს, თუ რომელმა ქვეყანამ უთხრა უარი მიგრანტებს თავშესაფარზე. ზოგიერთი მედიასაშუალება ახერხებს თავი გაართვას ამ სირთულეს და ეს პრობლემატური და ხშირად საკმაოდ დელიკატური თემა სტანდარტების დაცვით გააშუქოს, ზოგიერთი კი - ვერა. მიგრაციისა და მიგრანტების საკითხი, ზოგადად, ძალიან აქტუალურია მსოფლიო პოლიტიკასა და გეოპოლიტიკაში. შესაბამისად, აუცილებელია, რომ ჟურნალისტებმაც სათანადო ყურადღება და პროფესიონალიზმი გამოიჩინონ ამ თემაზე მუშაობისას.

კვლევის მიზანი და კვლევის კითხვები

კვლევის მიზანს წარმოადგენს გავარკვიოთ, თუ როგორ გამოეხმაურა ქართული მედია „მიგრანტა კრიზისს“, მაშინ როდესაც პრობლემამ პიკს მიაღწია (2015 წლის ზაფხულის ბოლოს და შემოდგომის დასაწყისში) და ყველა საერთაშორისო მედიასაშუალებაში საკითხის გაშუქებას მთავარი ადგილი ეთმობოდა. გავარკვიოთ რა ძირითადი ფრეიმებით ხდებოდა თემაზე გამოხმაურება. კონკრეტულად რა ასპექტებზე კეთდებოდა აქცენტები. ვინ იყვნენ მთავარი მოქმედი პირები და აქტორები ამ პროცესში. საქართველოსთან მიმართებით რა ჭრილში იქნა საკითხი გაშუქებული.

კვლევის მედოთოლოგიად ავირჩიე კონტენტ-ანალიზი. ნაშრომში მოცემულია ქართულ პრესაში, ზემოთხსენებული პერიოდის განმავლობაში დაბეჭდილი მასალების ანალიზი. ცალკე განვიხილეთ კონკრეტული შემთხვევა (Case Study) რომელიც ყველა ქართული მედიასაშუალებას (პრესა, ტელევიზია, ონლაინ-მედია) მოიცავს.

თავი I: ლიტერატურის მიმოხილვა

მიგრანტებისა და მედიაში მათი საკითხის გაშუქების შესახებ „ეთიკური ჟურნალისტიკის კავშირმა“ გამოაქვეყნა ანგარიში/წიგნი „Moving Stories“, სადაც განხილულია, თუ როგორ აშუქებს მედია მიგრაციას. მაგალითები და შემთხვევები მოცემულია ევროკავშირის წევრი და ასევე, მსოფლიოს სხვადასხვა 14 ქვეყნიდან. აღნიშნულია, რომ ჟურნალისტები ხშირად ვერ ახერხებენ ამბის სრულყოფილად გადმოცემას და ხშირად პოლიტიკური პროპაგანდის გავლენის ქვეშ ექცევიან (A. White, 2015).

მოხსენების მთავარი რედაქტორი ეიდან უაითი ამბობს, რომ „მსოფლიოს მასშტაბით, მედიის მხრიდან მიგრაციის გაშუქება ხშირად პოლიტიკური კონტექსტითაა ნაკარნახევი. ჟურნალისტები მიჰყვებიან დღის წესრიგს, ხშირად კი დისკრიმინაციულ სიტყვებსაც იყენებენ და მიგრანტებს მოიხსენიებენ, როგორც ბრბოს, მათ ქმედებას კი უწოდებენ შეჭრას, შემოსევას“. რედაქტორი ასევე აღნიშნავს: „თუმცა არის შემთხვევები, როცა ამბავი მოყოლილია ჰუმანურობის, თანაგრძნობისა და ემპათიის ჭრილში და ფოკუსირებულია, გვაჩვენოს იმ ადამიანების ტანჯვა, რომლებმაც ბევრი რამ გადაიტანეს“ (A. White 2015).

ანგარიშში ყურადღება რამდენიმე ძირითად საკითხზეა გამახვილებული:

შესაძლებლობის ხელიდან გაშვება: ჟურნალისტებმა და ევროპულმა მედიამ დროულად ვერ მოახერხეს სირიელი და ერაყელი ლტოლვილების მდგომარეობის გაშუქება ომის შემდეგ, მიუხედავად იმისა, რომ ამის მოყოლა ერთი წლით ადრე შეეძლოთ, ვიდრე ეს თემა 2015 წელს კრიზისულ პიკს მიაღწევდა.

სიძულვილის ენა: მიგრანტების მიმართ უარყოფითი დამოკიდებულების გამომხატველმა და ანტიმუსლიმურმა განცხადებებმა ისეთი პოლიტიკოსების მხრიდან, როგორიცაა მაგალითად, დონალდ ტრამპი და ასევე ზოგიერთი ევროპელი ლიდერი,

საზოგადოების დიდი ყურადღება მიიქცია. შესაბამისად, მიიპყრო მედიასაშუალებების ყურადღებაც და მოხვდა გაშუქების არეალში.

სტანდარტებთან შეუსაბამობა: მედია ხშირად ვერ უზრუნველყოფს დეტალური და სარწმუნო ინფორმაციის მიწოდებას მიგრანტთა კრიზისის შესახებ. ეს კი გამოწვეულია სარედაქციო რესურსების ნაკლებობის, ან კარგად ინფორმირებული, საკითხის სიღრმისეულად მცოდნე, პრობლემისადმი სენსიტიურად განწყობილი ჟურნალისტების ნაკლებობის გამო.

სენსაციურობა: ჟურნალისტები ხშირად აზვიადებენ, ფაქტების ჰიპერბოლიზებას ახდენენ, იჩენენ შეუწყნარებლობას, ამახინჯებენ მოვლენებს, რათა მათი რეპორტაჟი იყოს სენსაციური. ასევე, მედია ხშირად აღმოჩნდება ხოლმე პრობლემის წინაშე, თუ რომელი ტერმინი გამოიყენოს: მიგრანტი, ლტოლვილი თუ თავშესაფრის მაძიებელი.

ანგარიშში რეკომენდაციის სახით მოცემულია, რომ ახალი ამბების სააგენტოებმა და მედიასაშუალებებმა სწრაფად უნდა აუღონ ალღო ახალ რეალობას და სპეციალურად მომზადებულ, ამ საკითხების მცოდნე რეპორტიორებს დაავალონ მიგრაციის გაშუქება. ასევე, მოუწოდებს ჟურნალისტებს „hate – speech“-ის (სიძულვილის ენა) გამოყენების თავიდან ასაცილებლად, აუცილებლად გაიარონ ტრენინგები, გააღრმავონ კავშირები მიგრანტებთან და ლტოლვილთა ჯგუფებთან, რათა უკეთ შეძლონ მათი პრობლემების დანახვა. რედაქტორებმა უფრო მეტი ეთნიკური უმცირესობის წარმომადგენელი ჟურნალისტი უნდა ჩართონ ამ პროცესში, რათა ნიუსრუმში მრავალეთნიკურობა იყოს დაცული.

მედიაში მიგრანტების საკითხების გაშუქებას ეხება „UNESCO“-ს კომუნიკაციებისა და საინფორმაციო სექტორის მიერ მომზადებული მოხსენება (F.Banda, 2015), სადაც ნათქვამია, რომ ჟურნალისტები, რომლებსაც ამ თემაზე მუშაობის პრაქტიკა არ აქვთ და არც შესაბამისი ტრენინგი ჩატარებიათ, ხშირად არასწორად იყენებენ ტერმინებს: „მიგრანტი“, „თავშესაფრის მაძიებელი“ და „ლტოლვილი“. მოუმზადებელი ჟურნალისტების კიდევ ერთი პრობლემა ისაა, რომ მასმედია მიგრანტებს ხშირად

საფრთხედ, ან მეორე მხრივ, მსხვერპლთა ჯგუფად წარმოაჩენს. ჰოლანდიელი მკვლევრის, იაკობ ვან სტენკერბურგის აზრით, ამ ორ მიდგომას შორის არის საერთო - ორივე ქმნის სტერეოტიპებს: „ჩვენ“ და „ისინი“. ამის გამო, საერთო პრობლემის გაშუქებისასაც კი იგრძნობა განსხვავება ადგილობრივ მოსახლეობასა და ახალმოსულებს შორის (F.Banda, 2015).

„მხარდაჭერა სჭირდება მიგრანტთა მედიას და უნდა შეიქმნას ქსელი მიგრანტი ჟურნალისტებისათვის, რათა მათ თავად შეძლონ საკუთარი ისტორიის მოყოლა“ - ნათქვამია კომუნიკაციის განვითარების საერთაშორისო პროგრამის ბიუროს, (IPDC) დანიელი წარმომადგენლის, მოგენს ბჟერეგარდის მოხსენებაში (M. Bjerregard, 2015).

IPDC ერთადერთი მრავალმხრივი ფორუმია გაეროში, რომელიც მობილიზაციას უწევს საერთაშორისო თანამეგობრობას, რათა განიხილოს მედიის განვითარების საკითხები. პროგრამა არა მხოლოდ მხარს უჭერს მედიის განვითარებისათვის საჭირო პროექტებს, არამედ ხელს უწყობს საერთაშორისო დებატებს მედიაგარემოს შესახებ მნიშვნელოვან საკითხებზე მსჯელობისათვის. პარიზში, 18 მარტს ჩატარებულ მედიაექსპერტთა შეხვედრაზე, IPDC ბიურო შეთანხმდა მომდევნო სამოქმედო გეგმაზე, რომელიც მიგრანტთა საკითხების გაშუქებასთან დაკავშირებით, პროფესიონალი რეპორტიორების კვალიფიკაციის ამაღლებასა და ამ კუთხით მაღალი ეთიკური სტანდარტების შემუშავებაზე იქნება ორიენტირებული.

ევროპის რიგი სახელმწიფოები ცდილობენ თავად იზრუნონ ჟურნალისტების ამ საკითხში გათვითცნობიერებისთვის. ირლანდიის ჟურნალისტთა ასოციაციამ სპეციალური ბროშურა გამოუშვა: „ლტოლვილთა საკითხების გაშუქება“. ბროშურაში განმარტებულია, თუ რას ნიშნავს ტერმინები: „ლტოლვილი“, „თავშესაფრის მაძიებელი“, „ომისა და კონფლიქტის ზონიდან იძულებით გადაადგილებული პირი“ და ასევე მითითებულია, თუ რა შემთხვევაში რომელი ტერმინი უნდა გამოიყენოს ჟურნალისტმა. ასევე ახსნილია, როდის უნდა შეიკავოს თავი ოპერატორმა ან ფოტოგრაფმა იძულებით

გადაადგილებული პირის იდენტიფიკაციის შემცველი ფოტო და ვიდეოგადაღებისაგან, რათა მათ სიცოცხლესა და უსაფრთხოებას საფრთხე არ შეუქმნას.

მედიის უარყოფით როლზეა საუბარი „გაერთიანებული ერების უმაღლესი კომისიის“ მიერ ლტოლვილთა თემაზე მომზადებულ 2015 წლის დეკემბრის ანგარიშში.

მოხსენებაში ნათქვამია: „მასმედია აწვდის ინფორმაციას საზოგადოებას, მოქალაქეები კი ამ ინფორმაციის საფუძველზე აღიქვამენ მსოფლიოში მიმდინარე მოვლენებს და თავიანთ ადგილს ამ პროცესებში. აღსანიშნავია, რომ მიგრანტებისა და ლტოლვილების საკითხი ბევრი ქვეყნის მედიაში გამუქდა უარყოფითი კუთხით. შეიქმნა ჩარჩო, რომ ისინი გამოიწვევენ პრობლემებს და ეს არ მოუტანს სარგებელს ადგილობრივ მოსახლეობას. თუმცა, მედია ხშირად, მისდა უნებურად, დადებით გავლენასაც ახდენს საზოგადოების განწყობებზე და მიგრაციის ტრაგიკულ მხარესაც აჩვენებს. როგორც ეს მოხდა სამი წლის სირიელი ბიჭის შემთხვევაში, რომელიც თურქეთის სანაპიროზე ზღვამ გამორიყა. მსოფლიოს მასშტაბით, კონსერვატიულისა თუ ლიბერალური იდეოლოგიის გამტარებელი უამრავი მედიასაშუალების: გაზეთების, ჟურნალების, ტაბლოიდების ყდაზე დაბეჭდილი იყო ბავშვის ფოტო. „სხვისი ბავშვი“ – Independent -ის წითელ ყდაზე შეგეძლოთ წაგეკითხათ (ბავშვის მამისურის ფერი - წითელი), „ჰუმანური კატასტროფის პაწაწინა მსხვერპლი“ - იყო Daily Mail-ის ჰედლაინი, „გაუსაძლისი“ – Daily Mirror, იტალიური La Repubblica - „სურათი, რომელმაც მსოფლიო დაადუმა“, ესპანური El País - „ფოტო, რომელმაც ევროპის ცნობიერება შეარყია“, „აილანი, 3 წლის, გამოცდილება - მხოლოდ ომი“ - წერდა შვედური Aftonbladet და გერმანული Süddeutsche Zeitung - „აილან კურდი, სამი წლის, დაიხრჩო ხმელთაშუა ზღვაში“.

ამ ფოტოს დიდი გამოხმაურება მოჰყვა. მას უწოდეს „ევროპის გამოღვიძება“, „გარდამტეხი წერტილი“. „ყველა, ვინც ნახა ეს ფოტოები წუხელ, აუცილებლად შეძრული იქნება“ - თქვა დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრმა, დევიდ ქემერონმა Sky News -თან ინტერვიუში (ამ ფოტოს მოგვიანებით, კვლევის ნაწილშიც დავუბრუნდებით, რათა ვნახოთ, როგორ გააშუქა ქართულმა მედიამ ეს შემთხვევა)

„მედიის დისკურსი მიგრანტთა კრიზისის გამუქებისას - რაზე ახდებს ფოკუსირებას ბერძნული, გერმანული და ბრიტანული მედია“ - ამ სათაურით დაიბეჭდა ანალიტიკური სტატია ჟურნალში „European View“. სტატიაში ზემოთ ნახსენებ ქვეყნებში მიგრანტთა საკითხთან დაკავშირებული 1340 სტატიაა განხილული. „მიგრანტები წარმოჩენილი არიან, როგორც სირიაში მიმდინარე სამოქალაქო ომის მსხვერპლნი, დახმარების მოლოდინში მყოფნი და სასოწარკვეთილნი. ასევე გაზეთების უმეტესობა ყურადღებას ამახვილებს რიცხვებზე, რაოდენობაზე. მთავარი მიგნება კი ისაა, რომ მედია ყველაზე აქტიურად აშუქებს მიგრანტი ბავშვების საკითხს, რომლებსაც არაადამიანურ პირობებში უწევთ ცხოვრება, ასევე თურქეთისა და ევროკავშირის შესათანხმებას ამ საკითხთან დაკავშირებით“ - ვკითხულობთ სტატიაში (M. Kaimaklioti, 2016).

„კეთილი იყოს თუ არა თქვენი მობრძანება - რეაქციები მიგრანტთა სიტუაციის შესახებ სოციალურ მედიაში“ - ასეთია სტატიის სათაური, რომელშიც 2015 წლის განმავლობაში სოციალურ ქსელ twitter- ში მიგრაციასთან დაკავშირებით გამოქვეყნებული პოსტების ანალიზია მოცემული. განხილულია, თუ რა როლს ასრულებს სოციალური მედია მიგრანტთა შესახებ რეალური სურათის შექმნასა და საზოგადოების მხრიდან მის აღქმაში. კვლევის ავტორებს ხუთი მთავარი ჰიპოთეზა ჰქონდათ, რომელთაგან სამი დადასტურდა. პირველი ეხებოდა ახალი ამბების, როგორც მედიატორის როლს, მიგრანტების შესახებ რეალობის გადმოცემასა და საზოგადოებისგან მის აღქმაში. წარმოდგენილი იყო მედიის გავლენა პოლარიზებული შეხედულებების ჩამოყალიბებაში და სოციალური ქსელის, როგორც სივრცის გამოყენების მნიშვნელობა მიგრანტთა კრიზისის მიმართ საკუთარი კრიტიკული და ნეგატიური დამოკიდებულების გამოსახატად (A. Hadgu, 2016).

„მედია, მიგრაცია და ევროპის ციხესიმაგრის საზღვრები - ინტერვიუ დევიდ მორლისთან“ - ბრიტანეთის მედიის, კომუნიკაციისა და კულტურული კვლევების ასოციაციის მიერ მომზადებულ ნაშრომში საკმაოდ ვრცელ და სიღრმისეულ ინტერვიუს ვკითხულობთ. რესპონდენტი დევიდ მორლი (გოლდსმითის უნივერსიტეტის პროფესორი,

ლონდონი) მიგრანტთა კრიზისს - ტრადიციული და სოციალური მედიის მიერ ამ პრობლემის გაშუქების ჭრილში წარმოგვიდგენს. ის ყურადღებას ამახვილებს ალან კურდის ფოტოსურათზეც და ამბობს: „შემზარავმა ფოტოსურათებმა, განსაკუთრებით თუკი მათზე ბავშვები ჩანან, საკმაოდ დიდი გავლენა შეიძლება იქონიონ საზოგადოებაზე. თუმცა, ვფიქრობ, რომ მხოლოდ ცალკეული ფოტო ვერ იქნება გავლენიანი, თუკი მას გარკვეული კონტექსტი არ ახლავს თან. ეს სურათები დიდხანს რჩება ადამიანთა გონებაში, მაგრამ დროთა განმავლობაში, როცა ყოველდღიური გაშუქება არც თუ ისე შესამჩნევია და საზოგადოების თანაგრძნობაც ნელდება, დგება მომენტი, როდესაც ეს ფოტოები მხოლოდ ბალანსის ფუნქციას ასრულებენ“ (S. Marino 2016).

საკითხის ირგვლივ არსებულ ქართულ სამეცნიერო ნაშრომებს რაც შეეხება, მიმოვიხილე თამარ კარელიძის სამაგისტრო ნაშრომი, რომელიც საერთაშორისო მედიაში სირიის კონფლიქტისა და მიგრანტების კრიზისის გაშუქებას ეხება და ნათია კუპრაშვილის ანალიტიკური სტატია ქართულ მედიაში სირიის კრიზისის გაშუქებასთან დაკავშირებით.

თამარ კარელიძის სამაგისტრო ნაშრომში: „ როგორ გაშუქდა სირიის კონფლიქტი 2011 წლის მარტიდან 2015 წლის დეკემბრის ჩათვლით რუსულ, გერმანულ, ბრიტანულ და ამერიკულ მედიაში“ - ძირითად მიგნებებში ვკითხულობთ, რომ რუსული მედია სირიის კონფლიქტს პირველივე დღიდან თავდაცვით პოზიციაში აშუქებს, აღნიშნავს, რომ დასავლეთი ვერ ხვდება რუსეთის ჰუმანურ მიზნებს სირიაში. რუსული მედია მწვავედ აკრიტიკებს ევროპას და განსაკუთრებით, ამერიკას, რომელსაც ხშირად ახსენებს აღმოსავლეთში ჩატარებულ სამხედრო ინტერვენციებს (თ.კარელიძე, 2015).

„მიგრანტთა კრიზისის ევროპული გაშუქებისას, რუსული მედია ყურადღებას ამახვილებს ანტიანტიტარიაზე, პოლიციელების მხრიდან მიგრანტებისადმი არასათანადო მოპყრობასა და ქაოსზე, რომელიც ევროპაშია; საკვლევ პერიოდში აღებულ არც ერთ სტატიაშია წამოჭრილი თემა, აპირებს თუ არა რუსეთი, მიიღოს ლტოლვილები სირიიდან მაშინ, როდესაც სხვა გაზეთები საკუთარ ხელისუფლებას პერმანენტულად უსვამენ ამ თემაზე კითხვებს“.

რაც შეეხება ევროპულ მედიას, თ. კარელიძის ნაშრომში გერმანიაში არსებული პოლიტიკური და მედიაგარემოს ურთიერთმიმართებაცაა წარმოდგენილი. „გერმანული მედია, ძირითადად, ქვეყნის შიგნით არსებული პრობლემების განხილვით არის დაკავებული. მის ობიექტივში ხვდება როგორც ანგელა მერკელისადმი შიდა სახელისუფლებო კრიტიკა, ასევე სოციალური ფონი. სიძულვილის ენისა თუ ანტიმიგრანტული განწყობების მიმართ, გერმანიის ხელისუფლებას ცალკე პოლიტიკა აქვს, რაც სოციალურ ქსელებთან მათ ურთიერთობაშიც აისახება. კოორდინაციის შედეგად იბლოკება ქსენოფობიური განცხადებები, სტატუსები, კომენტარები. დაფიქსირდა საქმის აღძვრის შემთხვევაც კონკრეტული პირებისადმი. საკვლევ მასალებში კი არც ერთგან დასმულა კითხვა, არის თუ არა გარკვეული კონტენტის დაბლოკვა სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვა გერმანიაში, ქვეყანაში, რომელსაც ხშირად მოაქვს თავი მედიის თავისუფლების ხარისხით.

გერმანული მედია პერმანენტულად აშუქებდა სტატისტიკას, რომელიც მოსახლეობის ლტოლვილებისადმი განწყობას აჩვენებდა და, რომელიც, დროსთან ერთად უარესდებოდა... გერმანული მედია ატარებს სამთავრობო პოლიტიკას, რაც მიგრანტებისადმი მაქსიმალურად პოზიტიური განწყობის შექმნას ემსახურება. აღსანიშნავია, რომ ბრიტანული, ამერიკული თუ რუსული მედიისაგან განსხვავებით, გერმანიაში არ გაუშუქებიათ, თუ რა ბენეფიტის მოტანა შეუძლიათ ლტოლვილებს მათი ქვეყნის ეკონომიკისათვის“.

რაც შეეხება ბრიტანული მედიას, ის საკუთარი ხელისუფლებისადმი მწვავე კრიტიკით გამოირჩევა. *The Guardian*-ი ხშირად ავლებს პარალელს გერმანიასთან, როგორც მიგრანტებისადმი ლოიალურად განწყობილ ქვეყანასთან და წერს, რომ მისი პოლიტიკა და საზოგადოებრივი განწყობები ჰუმანიზმის მაგალითია.

„ბრიტანულ და ამერიკულ მედიაში მსუყე ანალიზი დაუთმეს იმ ბენეფიტს, რომელსაც გერმანია მიგრანტებით მიიღებს“ .

ავტორის აზრით, ამერიკულ მედია მიგრანტთა კრიზისს დამკვირვებლის პოზიციიდან აშუქებდა. სტატიებში მეტი იყო ანალიზი და ნაკლები ეიფორია. „ამერიკული მედია მწვავე იყო აღმოსავლეთ ევროპასთან მიმართებით. მათ ახსენებს საბჭოთა წარსულს და წერს, რომ ეს ქვეყნები ახლა ფორმირდებიან ევროპულ სახელმწიფოებად და ნაკლები მიმღებლობა აქვთ უცხო კულტურისადმი. ამასთან, დეტალურად აღწერენ ადამიანურ ისტორიებს და იმ სირთულეებს, რომლებიც მიგრანტებს დასავლეთ ევროპაში შესასვლელად უხდებოდა“ (თ.კარელიძე 2015).

ნათია კუპრაშვილის ანალიტიკურ სტატიაში „საკითხის აქტუალობის მობილობა დროსა და სივრცეში - საქართველოში სირიის კრიზისის გაშუქების მაგალითზე“ ვკითხულობთ, რომ თემასთან დაკავშირებით საკმაოდ დიდ ინტერესს იჩენდა სოციალური მედია მაშინ, როცა ტრადიციული, განსაკუთრებით, სატელევიზიო მედია, სირიის კრიზისის შესახებ მხოლოდ ფრაგმენტული გაშუქებითა და ზედაპირული, ნიუსური სიუჟეტებით შემოიფარგლებოდა.

ნაშრომის ძირითად ნაწილში, ჩატარებული სიღრმისეული ინტერვიუების შემდეგ კი ავტორი აღნიშნავს შემდეგ გარემოებებს, რაც მისი კვლევის შედეგად გამოიკვეთა, კერძოდ: ის ყურადღებას ამახვილებს იმ ფაქტორებზე, რაც ქართულ მედიასაშუალებებზე ახდენდა გავლენას საკითხზე მუშაობისას:

1. სენსაციის ძიება - „უდიდამო დღის“ შევსება.
2. გავლენიანი მედიასაშუალების მიერ შექმნილი დღის წესრიგი - „იძულებული ვიყავით გაგვეშუქებინა, რადგან ტელემედია , წამყვანი მედიასაშუალებების პრაიმ ტაიმი ამ თემას ეთმობოდა და სოციალურ ქსელშიც დიდი ამბები იყო ატეხილი“.
3. სოციალურ ქსელში თემის შემთხვევითი გაღვიძება და მისი ანარეკლი ტრადიციულ მედიაში - „თემა სოციალურმა მედიამ მოიტანა, ქსელებში ყველა ამაზე წერდა, ყველა ვიდეოს და ფოტოებს აზიარებდა, ჩვენც ამის შემდეგ გავაშუქეთ“.

4. მედიასაშუალებების მიზანი – სარედაქციო პოლიტიკა - „ვფიქრობ, მიზეზიც და მიზანიც ხელისუფლების კრიტიკა იყო, ეს გახდა გაშუქების უმთავრესი საფუძველი“, „ამ პერიოდში საკმაოდ ხშირი იყო დაპირისპირების შემთხვევები ქრისტიანებსა და მუსლიმებს შორის თვითონ საქართველოში. მრჩება შთაბეჭდილება, რომ თემის ასე გაშუქება ამგვარი კონფლიქტების ესკალაციის მიზანს უფრო ემსახურებოდა“.

ნაშრომის ბოლოს ავტორი აღნიშნავს, რომ მისი ჰიპოთეზა დადასტურდა: „კვლევამ აჩვენა ჰიპოთეზის ლეგიტიმურობა, რომ მოვლენის რეალურ დროსთან აცდენით გაშუქება, მედიამანიპულაციების შედეგია“ (ნ. კუპრაშვილი 2015).

I.I ტერმინთა განმარტება

აქვე დავაკონკრეტებთ ზემოხსენებულ ტერმინებს, „გაეროს უმაღლესი კომისიის“ მიერ შემოთავაზებული განმარტებების და „მიგრაციის ტერმინთა განმარტებითი ლექსიკონის“ მიხედვით:

მიგრანტი - ტერმინის „მიგრანტი“ ერთიანი სამართლებრივი დეფინიცია არ არსებობს საერთაშორისო დონეზე. ზოგი პოლიტიკოსი, საერთაშორისო ორგანიზაცია და მედია აღიქვამს და შესაბამისად, იყენებს ტერმინს „მიგრანტი“, როგორც ყოვლისმომცველ ტერმინს, რომელიც გულისხმობს მიგრანტებსა და ლტოლვილებს. მაგალითად, საერთაშორისო მიგრაციის გლობალური სტატისტიკა, ჩვეულებრივ, იყენებს დეფინიციას „საერთაშორისო მიგრაცია“, რომელიც მოიცავს თავშესაფრის მაძიებელთა და ლტოლვილთა მოძრაობებს. რიგ შემთხვევებში, მიგრანტი განიმარტება როგორც პირი, რომელიც მიემგზავრება სხვა ქვეყანაში ან რეგიონში, როგორც მატერიალური და სოციალური პირობების, ასევე პირადი და საკუთარი ოჯახის წევრების სამომავლო პერსპექტივების გაუმჯობესების მიზნით (UNHCR, 2016).

ლტოვილი - ლტოლვილები არიან ადამიანები, რომლებიც იმყოფებიან მათი წარმოშობის ქვეყნის გარეთ დევნის, კონფლიქტის, ძალადობის ან სხვა იმ გარემოებების შიშით, რომ სერიოზულად დაარღვიეს საზოგადოებრივი წესრიგი და რომელთა შედეგად ისინი საჭიროებენ „საერთაშორისო დაცვას“. მათი მდგომარეობა ხშირად იმდენად სახიფათო და გაუსაძლისია, რომ კვეთენ ეროვნულ საზღვრებს, რათა უსაფრთხოება მოიპოვონ ახლომდებარე ქვეყნებში. შესაბამისად, ხდებიან საერთაშორისოდ აღიარებულები, როგორც „ლტოლვილები“, რომელთაც ქვეყნების, გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისარიატისა და შესაბამისი ორგანიზაციების დახმარებაზე აქვთ წვდომა. ისინი ამ სახით სწორედ იმიტომაც არიან აღიარებულნი, რომ მათთვის ძალიან სახიფათოა სახლში დაბრუნება და თავშესაფარს სადმე სხვაგან საჭიროებენ. მათთვის თავშესაფარზე უარის თქმას შესაძლოა მოჰყვეს სასიკვდილო შედეგები (UNHCR, 2016).

თავშესაფრის მაძიებელი - პირები, რომლებსაც სურთ ლტოლვილის სტატუსის მიღება და ამ სტატუსის მიღების შესახებ თავიანთ განცხადებაზე საპასუხოდ, ელოდებიან საერთაშორისო და ადგილობრივი საკანონმდებლო ნორმების შესაბამის გადაწყვეტილებას. უარყოფითი გადაწყვეტილების შემთხვევაში, მათ უწევთ დატოვონ ქვეყანა, ან შესაძლოა, გამეფდნენ კიდევ ქვეყნიდან ისევე, როგორც ქვეყანაში არალეგალურად მყოფი ნებისმიერი უცხოელი. იმ შემთხვევის გარდა, თუ დარჩენის ნებართვა გაიცემა ჰუმანიტარულ ან სხვა მსგავს მოსაზრებათა საფუძველზე (მიგრაციის ტერმინთა განმარტებითი ლექსიკონი).

თავი II: თეორიული ჩარჩო

ამ საკითხის კვლევისთვის რელევანტურად მივიჩნევთ „ფრეიმინგის თეორიას“, რადგანაც ფრეიმინგისათვის მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ აუდიტორიამდე მიღწეული მასალა, არამედ ის, თუ როგორაა კონკრეტული ინფორმაცია წარმოჩენილი. ამის შესახებაც გადაწყვეტილებებს მედიასაშუალებების მუშაკები იღებენ. ფრეიმინგის პროცესზე გავლენას ახდენს დროითი და სივრცის შეზღუდვები. გარდა ამისა, სარედაქციო პოლიტიკის ან უფრო მასშტაბური საკითხების გაშუქებისას, მედიასაშუალება შეიძლება განიცდიდეს პოლიტიკურ გავლენებს თავისი „ფრეიმის“ შექმნაში. მიგრანტების შემთხვევაში, მედიასაშუალების მიერ არჩეული ჩარჩო შესაძლოა ემთხვეოდეს ქვეყნის პოლიტიკურ განწყობას ამ საკითხის მიმართ (J.Bryant and M.B Oliver 2009).

როგორც წესი, საერთაშორისო თემების გაშუქებისას სწორედ ფრეიმინგის თეორიაა აქტუალური. მიგრანტების კრიზისი კი საერთაშორისო მნიშვნელობის საკითხია. ფრეიმინგი მედიის ძალაუფლების ერთ-ერთი წყაროა. ის გავლენას ახდენს ადამიანის აზრებზე, წარმოაჩენს კონკრეტულ ფაქტებსა და ღირებულებებს და უკუაგდებს სხვებს. ფრეიმები გვეუბნებიან, რა არის მნიშვნელოვანი, რაზე უნდა ვისაუბროთ და ვიკამათოთ. ჟურნალისტები ფრეიმების სახით ეწევიან ადამიანების აზრების ფორმირებას. ფრეიმები ასევე იმაზეც ახდენენ ზეგავლენას, თუ როგორ ინტერპრეტირებას მიანიჭებენ ადამიანები სხვადასხვა ინფორმაციას. ფრეიმი არის ის, რაც აუდიტორიას გადაეცემა. აუდიტორია ვერ ხედავს ალტერნატიულ ფრეიმებს, რომლითაც შეიძლება ყოფილიყო გაშუქებული ინფორმაცია. მას შეუძლება სხვა მედიასაშუალებასაც მიმართოს, რომ ამ ინფორმაციაზე განსხვავებული ხედვა გაიგოს.

უნდა განვიხილოთ ფრეიმის შენებისა და დამკვიდრების პროცესიც, რადგანაც ეს მნიშვნელოვანია თეორიული ჩარჩოს მიმოხილვისას. ფრეიმის შენებაში სამი ძირითადი

სოციალური აქტორი მონაწილეობს: ჟურნალისტური ნორმები, პოლიტიკური ფიგურები და კულტურული კონტექსტი. ეს პროცესი ძირითადად, სოციოლოგიურ სამირკველზეა დაფუძნებული. რაც შეეხება დამკვიდრების პროცესს, ამ ეტაპზე თეორეტიკოსები წინასწარ აყალიბებენ მოსალოდნელ შედეგებს, თუ რა ეფექტი შეიძლება ჰქონდეს ფრეიმს, როგორც მაკრო, ასევე მიკრო დონეზე. ფრეიმის შენებისა და დამკვიდრების პროცესი ასევე მოუწოდებს და განწყობებს უქმნის აუდიტორიას არსებული წარმოდგენების ახალ კონტენტთან ასოცირებისაკენ.

პოლიტიკურ ელიტას, რასაკვირველია, აქვს სურვილი, რომ მათი მესიჯები და პრეს-რელიზები ემთხვეოდეს იმ ფრეიმებს, რასაც მედია აუდიტორიას სთავაზობს. ეს განსაკუთრებით აქტუალურია წინასაარჩევნო პროცესში, როცა კანდიდატებს სურთ ისინი მხოლოდ სასურველი კუთხით წარმოჩნდნენ. შესაბამისად, დიდ ყურადღებას უთმობენ იმის კვლევას, თუ როგორი ფრეიმით, როგორი ჩარჩოთი მიეწოდა აუდიტორიას მათი ესა თუ ის გამოსვლა და მესიჯი. აქედან გამომდინარე, პოლიტიკურ აქტორთა სურვილი, ჩაერიონ და ზეგავლენა მოახდინონ ფრეიმის დამკვიდრებაში ისე, რომ მათი ფიგურა უფრო უპირატესად წარმოჩინდეს, დიდია.

როგორც არ უნდა იყოს ახალი ამბავი თუ ინფორმაცია, რა ფრეიმითაც არ უნდა იყოს ის მიწოდებული, მის აღქმასა და დამკვიდრებაში, დიდ როლს თამაშობს კულტურული კონტექსტი. საზოგადოებაში უკვე არის ჩამოყალიბებული ნორმები და ქარგები და ახალი ფრეიმი მნიშვნელოვანწილად სწორედ კულტურულ კონტექსტზეაა დამოკიდებული. ამ კონტექსტზე დამოკიდებულებას უწოდებენ „კულტურულ რეზონანსს“.

ფრეიმინგის საშუალებით ხდება საკითხის, თემის, თუ პიროვნების „შეფუთვა“, დახასიათება (attribute). მედია „კარნახობს“ აუდიტორიას, როგორ შეაფასოს, როგორი დამოკიდებულება ჰქონდეს ამა თუ იმ მოვლენისა თუ პიროვნების მიმართ. ასევე, როგორი ემოციური რეაგირება ჰქონდეს გაშუქებული თემის მიმართ.

აქვე შეგვიძლია განვიხილოთ „ორიენტაციის საჭიროებაც“, რადგან ხშირად, განსაკუთრებით კი გლობალური და საერთაშორისო მნიშვნელობის საკითხების აღქმისა

და გააზრებისათვის, ადამიანებს შესაბამისი კომპეტენცია არ აქვთ. შესაბამისად, სჭირდებათ ორიენტირი, რათა შეიქმნან სოციალური რეალობა, მედია კი სწორედ ამ სოციალური გარემოს შემქმნელი და მაკონსტრუირებელია. აუდიტორიას ყოველთვის ერთნაირი ცოდნა არ აქვს ამა თუ იმ საკითხთან დაკავშირებით. შესაბამისად, მათი თავდაჯერებულობა, თვითრწმენა ამ საკითხებში საკმაოდ დაბალია. სამაგიეროდ, მაღალია ორიენტაციის საჭიროების მაჩვენებელი. ეს ერთნაირად შეიძლება ეხებოდეს პოლიტიკურ საკითხებს, საგარეო ურთიერთობას, ეკონომიკას, თუ უბრალოდ შვებულების დაგეგმვას. ადამიანებს სჭირდებათ ორიენტირი, მინიშნება, იმის შესახებ, თუ რას მოუტანს მათ ამა თუ იმ პოლიტიკოსის მხარდაჭერა, რა სიკეთისა თუ საფრთხის მომტანი შეიძლება იყოს მთავრობის ახალი ეკონომიკური პროგრამა, რა პერსპექტივები ექნება ამა თუ იმ ქვეყანასთან დიპლომატიური ურთიერთობების გაღრმავებას, რა პროცესები შეიძლება მოჰყვეს მიგრანტთა კრიზისს და სხვ. (D. Mcquail 2005).

თავი III კვლევის მეთოდი

III.I კონტენტ-ანალიზი

კვლევის მეთოდად ავირჩიე კონტენტ-ანალიზი, რადგან ის ყველაზე უფრო აპრობირებული და შესაბამისი ტექნიკაა ტექსტის შესწავლისა და გაანალიზებისათვის. სწორედ თვისებრივი კონტენტ-ანალიზის საშუალებით ხდება სტატიების, მოხსენებების ისტორიული მასალებისა და სატელევიზიო კონტენტის, იგივე შინაარსის კვლევა.

კონტენტ-ანალიზი მოიცავს ორ კომპონენტს: მექანიკურს და ინტერპრეტაციულს. მექანიკური ასპექტი ნიშნავს ტექსტის ორგანიზებას და მონაცემების კატეგორიებად დაყოფას, ხოლო ინტერპრეტაციული მოიცავს იმის დასაბუთებას, თუ რომელი კატეგორიაა მნიშვნელოვანი, რა თქმა უნდა, კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე. ეს ორი კომპონენტი მჭიდროდაა ერთმანეთთან დაკავშირებული. (თ.ზურაბიშვილი, 2006)

კონტენტ ანალიზი რამდენიმე ეტაპად ხორციელდება: პირველ ეტაპზე გამოიყოფა საკვლევო პოპულაცია, მედიასაშუალებების ის სიმრავლე, რომელთა შინაარსშიც იდენტიფიცირებულია მკვლევრისთვის საინტერესო საკითხი; შემდეგ გამოიყოფა კონკრეტული საკვლევო საკითხი ან ჰიპოთეზა და ის ცვლადები, რომელთა კორელაციამაც საკვლევო საკითხი უნდა გაანალიზოს, ან დაადასტუროს ან უარყვეს მკვლევრის მიერ წამოყენებული ჰიპოთეზა. მეორე ეტაპზე გამოიყოფა ანალიზის ერთეული, სიტყვა-გასაღები ან შეტყობინება-გასაღები; მესამე ეტაპზე ხდება იმ შინაარსობრივი კატეგორიების იდენტიფიცირება, რომელთა მიხედვითაც ხდება საზრისისეული ერთეულის კატეგორიზაცია. მოთხე ეტაპზე ხდება რაოდენობრივი მაჩვენებლების დათვლა, სანდოობის კოეფიციენტის დადგენა მიღებული სტატისტიკური პროცედურების მეშვეობით. დასკვნითი ეტაპი არის მიღებული მონაცემების გაანალიზება, ტენდენციების გამოკვეთა და დასკვნების გამოტანა.

III.II შემთხვევის ანალიზი - Case Study

შემთხვევის ანალიზი, Case Study - თვისებრივი კვლევის მეთოდია, რომელიც სხვადასხვა წყაროზე დაყრდნობით, სისტემატიზებული კვლევის ჩატარების საშუალებას იძლევა. ამ ტექნიკის გამოყენებით შესაძლებელია კომპლექსური საკითხების შესწავლა და გაგება. ინდივიდების, ჯგუფების, ორგანიზაციების ან მოვლენის გამოკვლევა და ამა თუ იმ ფენომენის ახსნა. ის კვლევის ძლიერ მეთოდად მიიჩნევა, განსაკუთრებით იმ შემთხვევებში, როცა შემთხვევის სიღრმისეული გამოძიება-გამოკვლევაა საჭირო. ამ მეთოდს ხშირად იყენებენ მედიცინაში, ანთროპოლოგიაში, კლინიკურ ფსიქოლოგიაში, ისტორიაში, სოციალურ მეცნიერებებში. ბოლო დროს კი მედიის კვლევებშიც. მისი გამოყენებით მკვლევრებს საშუალება აქვთ, რაოდენობრივი მონაცემებისა და სტატისტიკის მიღმა აღმოაჩინონ ქცევის გამომწვევი პირობები და შესაბამისად, უფრო ღრმად დაინახონ პრობლემის შინაარსი. ზიგმუნდ ფროიდი წერდა თავისი პაციენტების case study- ს, ეკონომისტები წერდნენ ტელეინდუსტიის განვითარების შემთხვევის ანალიზს. ეს მეთოდი საშუალებას იძლევა ავხსნათ ორივე: პროცესი და შედეგი - ამა თუ იმ მოვლენის სრულყოფილი დაკვირვებით, სრული სურათის შექმნითა და სიღრმისეული გამოკვლევით.

შემთხვევის ანალიზის მეთოდის გამოყენებით, შესაძლებელია მონაცემთა შესწავლა სპეციფიკური კონტექსტის გათვალისწინებით. უშუალოდ კვლევის პროცესში ხდება მცირე რაოდენობის, ზოგჯერ კი ერთი კონკრეტული შემთხვევის შერჩევა და მათი კონტექსტუალური ანალიზი, რათა მოხერხდეს მოვლენათა განმაპირობებელი ფაქტორების, და მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების ურთიერთქმედების დადგენა. რობერტ ინის (Robert K. Yin, 2012) მიხედვით, შემთხვევის ანალიზი განიმარტება, როგორც „ემპირიული კვლევის მეთოდი, რომელიც იძიებს თანამედროვე ფენომენს, მოვლენას რეალურ, თანადროულ კონტექსტში, როდესაც საზღვარი შემთხვევასა და ყოველდღიურ

ცხოვრებას შორის არ არის მკვეთრად გამიჯნული; და როდესაც სიცხადის დასადგენად მრავალი წყაროა გამოყენებული“.

ეს განმარტება გვაჩვენებს, როგორ განსხვავდება Case Study კვლევის სხვა ტექნიკებისაგან. ის უფრო ოპერატიულია და მოვლენის თანადროული ანალიზის საშუალებას იძლევა; განსხვავებით ექსპერიმენტისგან, რომელიც ყოფს მოვლენას რეალური ცხოვრების კონტექსტისგან (ბუნებრივი პირობებისგან). რაც შეეხება გამოკითხვის ტექნიკებს, ისინი ცდილობენ განსაზღვრონ მოვლენა რიცხვებსა და ცვლადებამდე დაყვანით. რაც მათი ახსნის საშუალებას არ იძლევა და სტატისტიკურ ინფორმაციას გვაწვდის.

შემთხვევის ანალიზისას, ზოგჯერ კონკრეტული მოვლენის შესწავლა დროის სხვადასხვა მონაკვეთში ან ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში დაკვირვების შედეგად ხდება. ასეთ დროს, საჭიროა წინასწარ შემუშავებული, სისტემური მიდგომა მოვლენის დაკვირვების, მონაცემთა შეგროვებისა და მოპოვებული ინფორმაციის ანალიზისათვის. კვლევის შედეგების წარდგენაც პერიოდულად და დროში ხანგრძლივად გაწერილად ხდება. რაოდენობრივი ანალიზისგან განსხვავებით, რომელიც მონაცემთა ნიმუშებს მაკრო დონეზე განიხილავს და შემთხვევათა განმეორებადობის სიხშირეს ზომავს, შემთხვევის ანალიზი მონაცემების მიკრო დონეზე დაკვირვების საშუალებას იძლევა.

შესაძლოა გამოვიყენოთ ერთი ან რამდენიმე შემთხვევის ანალიზი.

მხოლოდ ერთი შემთხვევის ანალიზი (Single-Case study) - ეს არის კლასიკური მეთოდი. ერთი კონკრეტული ტექსტი გამოიყენება სიტუაციის აღსაწერად და გასაანალიზებლად. ასეთ დროს ტექსტში მოცემული ინფორმაცია შესაძლოა წარმოვადგინოთ ცხრილებით, გრაფიკებით, ფოტოებითა და რუკებით.

რამდენიმე შემთხვევის ანალიზი (Multiple-Case Study) - იგივე, cross-case ანალიზი, როდესაც ცალკეული შემთხვევები გაერთიანებულია რომელიმე საერთო ნიშნით, ან

კავშირშია ერთმანეთთან, მაშინ შესაძლებელია მათი ცალკეული განხილვა გამოყოფილი სექციით და შემდეგ საერთო მახასიათებლების აღნიშვნა.

მერიომი (S.B Merriam, 1988) გამოყოფს შემთხვევის ანალიზის ოთხ ძირითად მახასიათებელს:

1. Particularistic - სპეციფიკური. ეს ნიშნავს, რომ შემთხვევის ანალიზი ფოკუსირებულია მხოლოდ კონკრეტულ სიტუაციაზე, მოვლენაზე ან ფენომენზე. ამ მეთოდს ხშირად იყენებენ ყოველდღიური, ცხოვრებისეული მოვლენის შესასწავლად ან ასახსნელად.
2. Descriptive - აღწერითი. ამ კვლევის საბოლოო პროდუქტი არის შესასწავლი ობიექტის დეტალური აღწერა.
3. Heuristic - ევრისტიკული, იგივე პრაქტიკული მეთოდი. ამ ტექნიკის ძირითადი საკვლევი ობიექტი არის სიახლეები, ახალი ინტერპრეტაციები, პერსპექტივები, ხედვები და მნიშვნელობები.
4. Inductive - ინდუქციური. შემთხვევის ანალიზთა უმეტესობა სწორედ ინდუქციურ მსჯელობაზეა დამოკიდებული და მათი მიზანი არა არსებული ჰიპოთეზების გამყარება და თავიდან დამტკიცება, არამედ ახალი ურთიერთმიმართებებისა და მიზეზ-შედეგობრიობების დადგენაა.

Case Study - მეთოდის უპირატესობები

კვლევის ეს ტექნიკა არის დეტალური და ინფორმაციულად მდიდარი. ის უღრმავდება მცირე წვრილმანებსაც კი, რაც მკვლევრებს საშუალებას აძლევთ მომავალში უფრო ფართო კვლევაში გამოიყენონ მოპოვებული ინფორმაცია და დამუშავებული მონაცემები. თუმცა, ეს არ ნიშნავს, რომ შემთხვევის ანალიზი თავისთავად, ცალკე დასრულებული კვლევა არ არის. შინაარსობრივი და კონტექსტუალური მიდგომის საშუალებით, case study საშუალებას იძლევა გავიგოთ, თუ რატომ მოხდა ესა თუ ის

მოვლენა. ეყრდნობა რა ფართო მასშტაბისა და სხვადასხვა რაოდენობის წყაროებს: დოკუმენტებს, ისტორიულ არტეფაქტებს, სისტემატიზირებულ ინტერვიუებს, დაკვირვების შედეგებს და რიგ შემთხვევებში, ტრადიციულ გამოკითხვასაც კი - ამ კვლევის შედეგები სარწმუნო და ვალიდურია. ასევე, ხელსაყრელია შემთხვევის ანალიზის კომბინაცია თეორიასთან, რათა საკითხს უფრო ღრმად და ამომწურავად ჩავწვდეთ. კვლევის ჩატარებისას გადავწყვიტე, ამ მეთოდის ფრეიმინგის თეორიასთან მიმართებით გამოყენება.

მეთოდის ნაკლი მდგომარეობს იმაში, რომ, როგორც ინი (Robert K. Yin, 2012) განმარტავს: პირველი, ხშირად შემთხვევის ანალიზს მკვლევრები არასათანადოდ უდგებიან და ორაზროვან და საექვო წყაროებს იყენებენ, რაც მცდარ გავლენას ახდენს მიგნებებსა და დასკვნებზე. მეორე, კვლევის შედეგები განზოგადების საშუალებას არ იძლევა, რაც თვისებრივი კვლევის მეთოდებისთვის არის დამახასიათებელი.

შემთხვევის ანალიზის ჩატარებისას ხუთი ეტაპის გამორჩევა შეგვიძლია. ესენია: დიზაინი, საპილოტე კვლევა, მონაცემების შეგროვება, მონაცემთა ანალიზი და შედეგების გამოქვეყნება. ჩვენ აქ დიზაინზე შევჩერდებით. დანარჩენ ეტაპებს კი უშუალოდ კვლევის ნაწილის მიმოხილვისას განვიხილავთ.

შემთხვევის ანალიზისას უპირველესად უნდა დავფიქრდეთ იმაზე, თუ რა კითხვას ვსვამთ. რას უნდა გაეცეს პასუხი ჩვენი კვლევის შემდეგ. ამ შემთხვევაში ყველაზე უფრო ხშირად გვინტერესებს: „როგორ?“ ან „რატომ?“. თუკი კვლევის კითხვა არის ზუსტი და მკაფიო, ორიენტაცია ხდება კონკრეტულ საკითხზე და არ „ვიკარგებით“ მონაცემებში. შემდეგ უკვე განვსაზღვრავთ, თუ რას ვაანალიზებთ - რა წარმოშობს თუ აყალიბებს „შემთხვევას“, მოვლენას. უმეტესწილად, „შემთხვევა“ არის ინდივიდი, ან რამდენიმე ინდივიდი, მოვლენა, ან რამდენიმე მოვლენა. თუმცა, ხშირად არც ისე მარტივი განსასაზღვრია მოვლენა, ან „შემთხვევის“ საზღვრების ზუსტად დადგენა. მაგალითად, ჩვენ მიერ გასაანალიზებელი შეიძლება იყოს განსაკუთრებული გადაწყვეტილება, რომელიმე კონკრეტული ორგანიზაცია რაღაც განსაზღვრული დროის მონაკვეთში,

პროგრამა, ჩვენს შემთხვევაში კი კონკრეტული მოვლენა, რომელიც მედიის გაშუქების
ჭრილში გვინტერესებს (Roger D. Wimmer, 2003).

თავი IV: კვლევის ნაწილი

IV.I პრესის კონტენტ-ანალიზი

მიგრანტთა კრიზისის გააქტიურება ევროპაში 2015 წლის ზაფხულის ბოლოსა და შემოდგომის დასაწყისში დაიწყო. სწორედ ეს პერიოდი მოექცა ჩემი კვლევის ობიექტებში. საკვლევი პერიოდი მოიცავს 2015 წლის აგვისტო-ოქტომბრის ქართული პრესის კონტენტ-ანალიზს. შერჩეულ გაზეთებს შორის კი ყოველდღიური, ყოველკვირეული და ყოველთვიური გამოცემები მოხვდა. ესენია: რეზონანსი, (75 ნომერი), ახალი თაობა (75 ნომერი), კვირის პალიტრა (16 ნომერი), „ქრონიკა“ . ცალკე განვიხილე ჟურნალი „ლიბერალი“ (2 ნომერი).

შემთხვევის ანალიზი 3 წლის სირიელი მიგრანტის ალან ქურდის ფოტოს და მასზე ქართული მედიის გამოხმაურებას ეხება. კვლევის ამ ნაწილში ბეჭდური, ონლაინ და ტელემედიის მიერ საკითხთან დაკავშირებული მასალების ანალიზია მოცემული.

1. „რეზონანსი“

„მიგრანტთა კრიზისზე“ გამოხმაურება „რეზონანსმა“ პირველ გვერდზე მცირე ზომის ფოტოების გამოქვეყნებით დაიწყო, რომელთაც მინაწერი ერთვოდა. ასე მაგალითად: ფოტო - მავთულხლართების ფონზე გამოსახული მიგრანტები და მინაწერი: „სირიაში მიმდინარე ოთხწლიანი ომის შედეგად ამ ქვეყნიდან ყველაზე მეტი ლტოლვილი ლიბანმა, იორდანიაში, ერაყმა, ეგვიპტემ და თურქეთმა მიიღეს“ („რეზონანსი, 2015 წლის 4 აგვისტო), ან ფოტო - ღობის შენების პროცესი - მინაწერი: „უნგრეთი სერბეთის საზღვრის გასწვრივ 4

მეტრის სიმაღლის ღობეს აშენებს, რაც არალეგალური მიგრაციის არნახული ნაკადისგან დაიცავს“ („რეზონანსი“, 2015 წლის 8 აგვისტო).

კრიზისის გააქტიურების ფონზე, გაზეთის მიერ საკითხის გაშუქების ინტენსიურობამაც მოიმატა. ძირითადი აქცენტი კეთდებოდა სტატისტიკაზე, ადამიანთა რაოდენობაზე, რომლებიც ამა თუ იმ ევროპული ქვეყნის საზღვრებს მიადგნენ. ინფორმაცია კი ძირითადად, BBC-სა და გაეროს მონაცემებზე დაყრდნობით იყო წარმოდგენილი. „ევროკავშირის ქვეყნებში 107 500 მიგრანტი ჩავიდა“, „მიგრანტების რაოდენობამ რეკორდულ მაჩვენებელს მიაღწია“ („რეზონანსი“, 2015 წლის 20 აგვისტო), „ბოლო ორი თვის განმავლობაში ევროკავშირში მაკედონიის გავლით 44 000-ზე მეტი მიგრანტი ჩავიდა, მათი უმრავლესობა სირიიდან გამოქცეული ლტოლვილები არიან“ („რეზონანსი“, 2015 წლის 22 აგვისტო), „ევროპაში, განსაკუთრებით ბალკანეთში, მიგრანტების არნახული მოზღვაებაა“ („რეზონანსი“, 2015 წლის 26 აგვისტო).

თუმცა, პირველ ეტაპზე გაზეთში მხოლოდ ნიუსური სახის, მცირე ზომის მასალები იბეჭდებოდა. მოგვიანებით კი ვრცელი და ანალიტიკური სტატიებიც გვხვდება.

1.1 რა ფრეიმებს იყენებს გაზეთი

„რეზონანსი“ მიგრანტთა კრიზისის გაშუქებისას სხვადასხვა ფრეიმს იყენებს. თუმცა, უმეტესწილად პოლიტიკური ფრეიმი სჭარბობს. მასალების უმრავლესობაში ყურადღება ექცევა იმ ფაქტს, თუ რომელი ქვეყანა რა პოლიტიკას ატარებს მიგრანტების მიმართ. რა კვოტები დააწესა ევროკავშირის ქვეყნებმა მიგრანტების „განაწილებასთან“ დაკავშირებით. საუბარია შენგენის შეთანხმების შესაძლო ეჭვქვეშ დაყენებასა და წევრი ქვეყნების მიერ მიგრანტთა კრიზისის მიმართ შემუშავებულ სხვადასხვა პოლიტიკაზე. ასევე, საკითხთან მიმართებით პოლიტიკური ლიდერების: ანგელა მერკელის, ვიქტორ ორბანისა და სხვა პირველი პირების პოზიციებზე. გამოიკვეთა სოციალური ფრეიმიც, რაც უბედური შემთხვევების, ჩაძირული გემების, მიგრანტების ტრაგიკული

მდგომარეობის ამსახველ ვერბალურ და ფოტომასალაში გამოიხატება. გვხვდება ნიუსები მიგრანტებსა და ადგილობრივ მოსახლეობას, ან პოლიციას შორის დაპირისპირებასთან დაკავშირებით, ხშირია სიტყვა „არალეგალის“ გამოყენების შემთხვევა, ან იმის ხაზსგასმა, რომ მიგრანტები ამა თუ იმ საზღვარზე უკანონოდ ცდილობენ „შეჭრას“, რაც ქმნის ფრეიმს, რომ მიგრანტების კრიზისი ევროპაში კრიმინალურ მდგომარეობასაც ამძიმებს. აღსანიშნავია ისიც, რომ ხშირ შემთხვევაში ნიუსის წყარო დასახელებული არ არის, შესაბამისად, ძნელია იმის დადგენა, ესა თუ ის შეხედულება მიგრანტებთან დაკავშირებით უშუალოდ გაზეთის სარედაქციო პოლიტიკას, ან ჟურნალისტის სუბიექტურ მოსაზრებას გამოხატავს, თუ მხოლოდ უცხოური ნიუსის თარგმანია.

რაც შეეხება სოციალურ ფრეიმს, გარდა უბედური შემთხვევებისა და ჩაპირული ნაგების შედეგად დაღუპული ადამიანების სტატისტიკისა, „რეზონანსში“ გვხვდება მასალები, რომლებიც მიგრანტების მდგომარეობას, მათ ოჯახურ ტრაგედიებს, ადგილობრივ პოლიციასთან შეტაკებების შემთხვევებსა და ხშირ შემთხვევაში, მაშველების მიერ მათი სასწაულებრივად გადარჩენის ისტორიებს ეხება. ასევე საუბარია ოპერაცია „ტრიტონზე“¹ და მის კონტრიბუციაზე მიგრანტთა გადარჩენის საქმეში („რეზონანსი“ 2015 წლის 28 აგვისტო).

1.2 მიგრანტთა კრიზისი და საქართველო

„მიგრანტთა კრიზისმა შესაძლოა ევროპასთან უვიზო მიმოსვლა ჩაგვიშალოს“ (რეზონანსი, 2015 წლის 3 სექტემბერი), „შემოდღეის თუ არა საქართველოში „ისლამური სახელმწიფოს“ მებრძოლებმა“ („რეზონანსი“ 2015 წლის 11 სექტემბერი) - ამ

¹ ოპერაცია „ტრიტონი“ - სასაზღვრო უსაფრთხოების ოპერაცია, რომელსაც ახორციელებს „FRONTEX“-ი, ევროკავშირის სასაზღვრო უსაფრთხოების სააგენტო. ოპერაცია, რომელიც იტალიური მხარის კონტროლქვეშაა 2014 წლის 1 ნოემბერს დაიწყო და 15 ევროკავშირის წევრი ქვეყნის მოხალისეებსა და მაშველებს აერთიანებს, რომლებიც მიგრანტებით სავსე ნავების აღმოჩენასა და მათ სანაპირომდე უსაფრთხოდ გადაყვანაში მონაწილეობენ.

სათაურებითა და კონტექსტით აკავშირებს გაზეთი მიგრანტთა კრიზისს საქართველოსთან. პირველ შემთხვევაში, ავტორი (თ.ოსმანოვა) წერს, რომ „ევროკავშირის სახელმწიფოებში ლტოლვილების რაოდენობამ კრიტიკულ მასას მიაღწია“, რაც მისი აზრით, შემაფხვებელი ფაქტორი შეიძლება იყოს 2015 წლის დეკემბრის რიგის სამიტზე საქართველოსთვის ვიზალიბერალიზაციის მინიჭების პროცესში. აქვეა ინტერვიუ „მიგრაციის ცენტრის“ დირექტორთან, გიორგი გოგიშვილთან, რომელიც საქართველოს განიხილავს, როგორც შესაძლო ტრანზიტულ გზას მიგრანტებისთვის არალეგალურად ამა თუ იმ ქვეყანაში მოსახვედრად. „ზოგიერთ ქვეყანასთან უვიზო რეჟიმიდან გამომდინარე, ლტოლვილები ჩამოდიან საქართველოში, გადადიან თურქეთში, იქედან კი ევროპაში. ანუ ამ შემთხვევაში ჩვენი სატრანზიტო ფუნქცია უკვე არის და აღიარებულია, როგორც ტრეფიკინგის, ისე მიგრაციის კუთხით... სატრანზიტო ქვეყნის დატვირთვა ამ ნაწილში უვიზო რეჟიმის შემთხვევაში კიდევ უფრო გაიზრდება და ამ შემთხვევაში ეს იქნება ძირითადი პრობლემა“ - ამბობს გოგიშვილი. („რეზონანსი“ 2015 წლის 3 სექტემბერი)

მეორე სტატიაშიც, „შემოაღწიეს თუ არა საქართველოში „ისლამური სახელმწიფოს“ მებრძოლებმა“ („რეზონანსი“ 2015 წლის 11 სექტემბერი) ავტორი (თ. ოსმანოვა), საქართველოს მიგრანტებისთვის სატრანზიტო დერეფნის ფუნქციის მქონე ქვეყნად განიხილავს. თუმცა ირიბად მიუთითებს იმ საფრთხეზე რაც საქართველოს სირიიდან თავშესაფრის მაძიებლების შეფარების შემთხვევაში შესაძლოა შეექმნას. აქვე ავტორი აღნიშნავს, რომ 2015 წელს, საქართველოს სირიის მხოლოდ 16-მა მოქალაქემ მიმართა თავშესაფრის მოთხოვნით, იმავე სტატიაში, ექსპერტ ბესო ალადაშვილის ინტერვიუში კი ვკითხულობთ: „უშუალოდ შიგნით საქართველოში მათი („ისლამური სახელმწიფოს“ ბოვეიკები იგულისხმება) აქტივობა ამ ეტაპზე ნაკლებად სავარაუდოა. ვგულისხმობ, ტერაქტებს, დივერსიებს და ა.შ ზოგადად ე.წ ნეიტრალური დამკვიდრება მოსალოდნელია, ანუ შეიძლება შემოვიდნენ, არ გამოიჩინონ თავი და არ მიიქციონ ყურადღება“. აქვეა კავკასიოლოგ მამუკა არეშიძის ინტერვიუც: „რაც შეეხება ბოვეიკების შემოჭრას, ჯერ ერთი ის რომ თითქოს ევროპაში 4 000 ადამიანია შეჭრილი,

არის ტყუილი... შეიძლება იყვნენ ამ ნაკადში ყოფილი მეომრები ან ახლანდელი, რომლებიც გარკვეული დავალებით არიან ევროპაში, თუმცა შეიძლება იყოს 100-200 კაცი“. („რეზონანსი“ 2015 წლის 11 სექტემბერი)

ამ თემაზე მორიგი სტატია ეხება საქართველოს მიერ უცხოელი ლტოლვილებისათვის თავშესაფრის მიცემას. სტატიაში აღნიშნულია, რომ 4 წლის განმავლობაში, 2012 წლიდან 2015 წლის ჩათვლით, საქართველომ 1032 უცხოეთის მოქალაქეს მისცა თავშესაფარი, მათგან 80% ერაყელია, დანარჩენი კი უკრაინელი და სირიელი. ავტორი (ე.წიკლაური) ლტოლვილებისათვის თავშესაფრის მიცემისათვის საჭირო პროცედურებსა და სამართლებრივ ასპექტებს განმარტავს და იმ სოციალურ პროგრამებზე ამახვილებს ყურადღებას, რაც საქართველოში უცხო ქვეყნიდან ლტოლვილებისათვის მოქმედებს („რეზონანსი, 2015 წლის 6 ოქტომბერი).

ამგვარად, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ „მიგრანტთა კრიზისს“ „რეზონანსი“ საქართველოსთან მიმართებით საკმაოდ პრობლემატურ და საფრთხის შემცველ მოვლენად განიხილავდა. მეორე საკითხია, რამდენად რეალური და საფუძვლიანი იყო ეს ვარაუდები. დღევანდელი გადასახედიდან, ფაქტია, რომ არც საქართველოში შემოსული მიგრანტების რაოდენობა იყო საგანგაშო და არც ჩვენი ქვეყნის ევროკავშირთან ურთიერთობა ამ საკითხის გამო არ შეფერხებულა. ტერორიზმის საფრთხეები კი გაზვიადებულად და მეტი სენსაციურობისათვის იყო წარმოჩენილი.

2. „ახალი თაობა“

„ახალი თაობა“ მიგრანტთა კრიზისს ძირითადად სირიაში მიმდინარე ომის ჭრილში აშუქებს. აქცენტი კეთდება ამ კონფლიქტში რუსეთის როლსა და მასზე საერთაშორისო გამოხმაურებაზე. პოლიტიკურის გარდა, გაზეთი საკითხს კრიმინალური და სოციალური ფრეიმითაც აშუქებს. ყურადღება აქაც უბედურ შემთხვევებზე მახვილდება. რაც მოწმობს მოვლენურ გაშუქებაზე. ნიუსები ძირითადად ასეთი

ხასიათისაა: „ლიბიის სანაპიროებთან 40-მდე არალეგალი მიგრანტი დაიღუპა“ („ახალი თაობა“, 2015 წლის 17 აგვისტო). „ეგვიპტის პორტთან 11 მიგრანტი დაიღუპა“ („ახალი თაობა“, 2015 წლის 12 ოქტომბერი). ნიუსი მხოლოდ რამდენიმე წინადადებისგან შედგება და ახალ ამბავთან ერთად, მცირე „ბექრაუნდია“ იმ სტატისტიკური მონაცემებისა, თუ რამდენი მიგრანტი დაიღუპა ბოლო პერიოდის განმავლობაში ამა თუ იმ ქვეყანაში შეღწევის მცდელობისას. აღსანიშნავია, რელიგიური ფრეიმიც, სლოვაკეთში შესვლის მსურველ მუსლიმ მიგრანტებთან მიმართებით. ასევე „ახალ თაობაში“ იწერება ევროპის ქვეყნებში, ძირითადად კი გერმანიაში მიგრანტთა წინააღმდეგ გამართული მიტინგების შესახებ. გაზეთში ვკითხულობთ, რომ „გერმანიაში დევნილთა ბანაკაზე თავდასხმის 199 შემთხვევა იყო“ („ახალი თაობა“, 2015 წლის 17 აგვისტო). ან „მიტინგი დრეზდენში, ლტოლვილთა საწინააღმდეგო მიტინგი მოძრაობა „პეგიდას“² ორგანიზებით მოეწყო. უბრალო გერმანელები და მემარჯვენე რადიკალები გამოდიან ლტოლვილთა წინააღმდეგ“ („ახალი თაობა“, 2015 წლის 24 სექტემბერი).

გაზეთში ერთგვარი „ახსნაცაა“ ამ მოვლენების, რაც ავტორის აზრით. იმაში გამოიხატება, რომ მიგრანტები კარგ ქვეყნებში მოხვედრაზე ოცნებობენ, რომლებშიც ძირითადად სკანდინავიის ქვეყნები და გერმანია მოიაზრება. მოქალაქეთა პროტესტს კი ის ტალღა იწვევს, რომელიც მათი ქვეყნისკენ შეუჩერებლად მიემართება („ახალი თაობა“, 2015 წლის 24 სექტემბერი). ამ ფონზე კი წარმოჩენილია გერმანიის კანცლერის იმიჯი. „მერკელის რეიტინგი ეცემა, „ლტოლვილთა ტალღამ პრობლემები გაამძაფრა“, „ევროპელი ლიდერების ნაწილი მიიჩნევს, რომ მერკელის პოლიტიკა ლტოლვილთა მიმართ მცდარია“ („ახალი თაობა“, 2015 წლის 13 ოქტომბერი).

გაზეთი მიგრანტთა კრიზისს ძირითადად საეთაშორისო ამბებისათვის გამოყოფილ მე-8 გვერდზე ეხმაურება. არც თუ ისე ხშირია ინტენსიურობის მაჩვენებელი. გარდა

² „პეგიდა“ - ულტრამემარჯვენე, ანტიმიგრაციული მოძრაობა, დაარსდა გერმანიის ქალაქ დრეზდენში. აბრევიატურა იშიფრება როგორც, „პატრიოტი ევროპელები დასავლეთის ისლამიზაციის წინააღმდეგ. (PEGIDA)

პოლიტიკური კონტექსტისა და უბედური შემთხვევებისა, მხოლოდ ერთი მასალა ეძღვნებოდა მიგრანტთა სოციალურ მდგომარეობას. ნიუსში ვკითხულობთ, რომ „ხორვატია-სლოვენის საზღვარზე 2 000-მა ლტოლვილმა მოიყარა თავი. დევნილთა უმრავლესობა სავალალო მდგომარეობაშია. თბილი ტანსაცმელი და საკვები არ აქვთ“ („ახალი თაობა“ 2015 წლის 21 ოქტომბერი).

3. „ქრონიკა“

„ქრონიკა“ შედარებით გვიან, მხოლოდ 29 სექტემბრის ნომერში გამოეხმაურა მიგრანტთა კრიზისს. გაზეთის სარედაქციო პოლიტიკა ძირითადად ქვეყნის შიგნით მიმდინარე მოვლენების გაშუქებაზეა ორიენტირებული, არ არის უცხოეთის რუბრიკა. შესაბამისად, საერთაშორისო ასპარეზზე მიმდინარე მოვლენები გაზეთის ფურცლებზე ვერ ხვდება. აღნიშნულ ნომერში კი საკმაოდ ვრცელი სტატია დაიბეჭდა, სათაურით: „ლტოლვილების კრიზისი - ევროპული ოცნების ძიებაში“. ავტორი, ქეთი თუთბერიძე, მოვლენის ისტორიულ, პოლიტიკურ და გეოპოლიტიკურ კონტექსტს მიმოიხილავს. ამბავი მკვეთრად გამოხატული პოლიტიკური ფრეიმითაა გაშუქებული. ყურადღება მახვილდება ევროპულ პოლიტიკურ ლიდერებზე. მათ შორის, აღსანიშნავია, ანგელა მერკელის დადებითი და ჰუმანური იმიჯი, ხოლო მოვლენების მთავარ ანტიგმირად უნგრეთის პრემიერ-მინისტრი ვიქტორ ორბანი წარმოჩნდება. ავტორი მას მოიხსენიებს, როგორც „ვლადიმერ პუტინის პოლიტიკით მოხიბლული ევროსკეპტიკოსი და ანტისაემიგრაციო პოლიტიკის მომხრე პოლიტიკოსი, რომელსაც დასავლურ მედიაში ხშირად დიქტატორადაც მოიხსენიებენ“ („ქრონიკა“, 2015 წლის 29 სექტემბერი).

გაზეთი მიგრანტთა კრიზისს ორი ახალი საფრთხის: ტერორიზმისა და ნეონაციზმის ჭრილშიც განიხილავს. ავტორს ერთი მხრივ ჰოლანდიელი ულტრამემარჯვენე პარტიის ლიდერის, იერტ ვილდერის სიტყვები მოჰყავს: „ლტოლვილების ნაკადი ევროპულ

კულტურას, ევროპულ ღირებულებებს, მთელ ევროპულ ცივილიზაციას საფრთხეს უქმნის. მათ ისეთივე გარეგნობა აქვთ, როგორც ტერორისტებს და მათ მსგავსად მზად არიან ალაჰის სახელით უდანაშაულო ადამიანები დახოცონ“. მეორე მხრივ კი მსგავსი ნეონაციტური განცხადებების მაკრიტიკებლის, ახლო აღმოსავლეთის მედიის კვლევის ინსტიტუტის წარმომადგენლის, ალბერტო ფერნანდესის განცხადებას იშველიებს, რომელიც აღნიშნავს, რომ ევროპელი ნაციონალისტები ლტოლვილთა მხრიდან მომდინარე ტერორისტულ აქტებზე მითებს თხზავენ და საზოგადოებაში აბსტრაქტულ შიშს ნერგავენ. „ეს ადამიანები ისლამური სახელმწიფოს მასობრივ ხოცვას გადაურჩნენ. მათ არ ისურვეს ჯიჰადისტების კონტროლის ქვეშ დარჩენა და სისხლიანი ხალიფატის შენებაში მონაწილეობის მიღება“ - ამბობს ფერნანდესი („ქრონიკა+, 2015 წლის 29 სექტემბერი).

გაზეთი გვერდს არც მიგრანტთა კრიზისის საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობაზე შესაძლო გავლენას უვლის გვერდს. თუმცა, ავტორი აღნიშნავს, რომ არც პოლიტიკოსების და არც ექსპერტების მიერ გაკეთებული განცხადებები სკეპტიკური მოლოდინების საფუძველს არ იძლევა და აღნიშნავს, რომ ის საფრთხე, თითქოს ამ ყველაფრის ფონზე, შესაძლოა უვიზო მიმოსვლის რეჟიმის ამოქმედება შეფერხდეს მხოლოდ მედიის მიერ გამოწვეული უსაფუძვლო ვარაუდებია.

მიგრანტთა კრიზისში კიდევ ერთ „დამნაშავედ“ ავტორს სპარსეთის ყურის ნავთობით მდიდარი არაბული ქვეყნები და არაბული ლიგა მიაჩნია, რომლებმაც კონფლიქტის დაწყების დღიდან, ლტოლვილთა მიმართ ნულოვანი ტოლერანტობა გამოაცხადეს.

4. „ლიბერალი“

2015 წლის ოქტომბრის ნომერი, შეიძლება ითქვას, რომ მთლიანად მიგრანტების კრიზისს მიეძღვნა. ჟურნალის მთლიან ყდაზე დაბეჭდილი იყო ფოტო, რომელზეც მიგრანტები მავთულხლართების ფონზე იყვნენ გამოსახულები. ფოტოს ჰქონდა მინაწერი: „მიგრაცია, შემწყნარებლობა და შეუწყნარებლობა“.

პირველივე გვერდები ჟურნალმა უმბერტო ეკოს წერილს დაუთმო. მართალია, ავტორის პოზიციით ჟურნალის სარედაქციო პოლიტიკაზე ვერ ვიმსჯელებთ, მაგრამ ის ფაქტი, რომ ამ წერილს საკმაოდ დიდი ყურადღება დაეთმო და რედაქტორმა მისი პირველ ამბად დაბეჭდვა გადაწყვიტა, მეტყველებს იმაზე, რომ ჟურნალის რედაქცია იზიარებს ეკოსეულ შეხედულებებს მიგრანტთა კრიზისთან დაკავშირებით.

შეხედულებებისა და თემის გაშლის დიაპაზონი კი საკმაოდ ფართოა. პუბლიცისტი აქცენტს ევროპის კოსმოპოლიტურ მომავალზე აკეთებს და პარალელს ამერიკის კონტინენტთან ავლებს, რომელმაც რამდენიმე საუკუნის წინ გაიარა ხალხთა მასობრივი მიგრაცია, საბოლოოდ კი მრავალეთნიკურ „ჭრელ“ კონტინენტად გადაიქცა: „ძალიან ძნელია გაარკვიო, სადაური ფესვები აქვს მექსიკელსა თუ პერუელს - ევროპას, სწორედ ასეთი მომავალი ელოდება. ყველა რასისტი, ნოსტალგიის მქონე ყველა რეაქციონერი უძლური იქნება ამის წინაშე“ („ლიბერალი, #164).

სხვა სტატიაში - ლევან ახალაიას „გაქცევა ევროპაში“, ავტორი მიგრანტთა კრიზისის გამომწვევ ისტორიულ, პოლიტიკურ, სოციალურ და კრიმინალურ კონტექსტს მიმოიხილავს. ასევე ყურადღებას ამახვილებს ტერორიზმის საფრთხეებზე. განსაკუთრებული პოლიტიკური ფიგურა აქაც ანგელა მერკელია. მისი პოლიტიკა მიგრანტთა მიმართ კი შეფასებულია როგორც გულისხმიერი. აქვე მოყვანილია ის ფაქტი, რომ გერმანულმა „შპიგელმა“ ჟურნალის გარეკანზე კანცლერი დედა ტერეზას შეადარა. მოცემულია სტატისტიკაც იმის შესახებ, რომ დროთა განმავლობაში

გერმანელთა დამოკიდებულება ლტოლვილების მიმართ შეიცვალა, მათ უმეტესობას აფრთხობს მიგრანტების რაოდენობის ზრდა, მერკელის რეიტინგი კი ეცემა. სტატიაში მიმოხილულია ევროკავშირის სხვა წევრი ქვეყნების საიმიგრაციო პოლიტიკა და მათი აზრთა სხვადასხვაობა კვოტებსა და ლტოლვილების მიმართ. უარყოფით ფიგურად აქ უნგრეთის პრემიერ-მინისტრი ვიქტორ ორბანია წარმოჩენილი, როგორც ამ პრობლემის მიმართ საკმაოდ ხისტად განწყობილი.

საბოლოო ჯამში, შეიძლება ვთქვათ, რომ ჟურნალი სხვადასხვა ფრეიმს იყენებს საკითხის გაშუქებისას. სჭარბობს პოლიტიკური ფრეიმი.

ავტორი სირიაში მიმდინარე ომსაც ეხება და რუსეთისა და ირანის ფაქტორს გამოყოფს. ორივე სახელმწიფოს ქმედება საკმაოდ უარყოფითადაა შეფასებული: „დასავლეთში მომხდარში დამნაშავედ სირიის მოქმედ ლიდერს მიიჩნევს, ხოლო რუსეთი და ირანი მის მხარდაჭერას მაინც განაგრძობენ... მილიონობით სირიელი ლტოლვილი უკვე მეოთხე წელია ზამთარს მეზობელ თურქეთში ან იორდანიაში, ზაათარის ბანაკში, ერაყში ან სულაც ევროპის რომელიმე ქვეყნის საზღვრის სიახლოვეს აღმართულ კედელთან ხვდება“ („ლიბერალი, #164).

IV.II შემთხვევის ანალიზი Case Study

ერთი ფოტოს ისტორია

2015 წლის 2 სექტემბერს, ნილუფერ დემირი, პრესის თურქი ფოტოგრაფი სანაპიროზე იღებდა პაკისტანელ მიგრანტთა ჯგუფის ფოტოებს, როცა წყლის ნაპირზე გარდაცვლილი ბავშვის, ალან კურდის, სხეული შენიშნა. დემირის რეაქცია ისეთივე იყო, როგორც ნებისმიერი სხვა ფოტოგრაფის - მან ღილაკს თითი დააჭირა და ფოტო გადაიღო. ფოტოზე ჩანს სამი წლის გარდაცვლილი სირიელი ბიჭი, ზღვისგან გამორიყული - ქვიშაზე პირჩაბრუნებული, ხელისგულეგაშლილი და ამოტრიალებული.

„ეს ფოტო უნდა გადამეღო და ყოველგვარი ყოყმანის გარეშე გადავწყვიტე, ასეც მოვქცეულიყავი. ერთადერთი, რაც შემემძლო ის იყო, რომ მისი ყვირილი ყველასთვის მიმეწვდინა“ - ყვება ფოტოგრაფი სააგენტო „DHA-სთვის მიცემულ ინტერვიუში. ფოტოს მედიასა და საზოგადოებაში დიდი გამოხმაურება მოჰყვა.

ბევრმა ახალი ამბების სააგენტომ, მათ შორის BBC-იმ, ეთიკის სტანდარტების დაცვის გამო, უარი თქვა ფოტოს გამოქვეყნებაზე. თუმცა, უამრავი ჟურნალისა და გაზეთის ყდა თუ ინტერნეტ-საიტის მთავარი გვერდი სწორედ ამ ფოტოს დაეთმო.

ქვემოთ განვიხილავთ, რა რეაქცია მოჰყვა აღნიშნულ ფოტოს ქართულ მედიასივრცეში.

ონლაინ-სივრცე, როგორც წესი, ყველაზე უფრო ოპერატიულია და ახალი ამბავიც, ყველაზე სწრაფად სწორედ ინტერნეტის საშუალებით ვრცელდება. ქართული მედიასაშუალებებიდანაც, 3 წლის ალან კურდის ისტორია სწორედ ინტერნეტ-საიტებმა გაავრცელეს პირველებმა. ამბავი მოკლე, ნიუსური, სავარაუდოდ, უცხოური ახალი ამბების სააგენტოს მიხედვითაა დაწერილი, თუმცა წყარო უმეტეს შემთხვევაში მითითებული არ არის.

„ზღვამ სირიელი ლტოლვილი ბავშვის ცხედარი გამორიყა - ფოტო რომელმაც მსოფლიო შეძრა“ – newposts.ge (2015 წლის 3 სექტემბერი) ახალ ამბავს ფოტოებიც ახლავს, ისტორიას კი ბექრაუნდი მოსდევს, რომლის მიხედვით ვიგებთ, რომ 2015 წლის დასაწყისიდან მოცემულ პერიოდამდე ხმელთაშუა ზღვაში 3 000-ზე მეტი მიგრანტი დაიხრჩო. წყარო მითითებული არ არის.

ზუსტად იმავე სათაურითა და ფოტოებით აქვეყნებს ინფორმაციას etanews.ge (2015 წლის 3 სექტემბერი).

მხოლოდ ფოტო და იგივე მინაწერი, ოღონდ ერთი დღის დაგვიანებით აქვს intermedia.ge-ს. (2015 წლის 4 სექტემბერი)

„სამი წლის დამხრჩვალ სირიელი ბავშვის გვამი ბოდრუმის ნაპირზე წყალმა გამორიყა, - ადამიანური ტრაგედიის საშინელება სრული სიცხადით მიაწყდა ევროპის ნაპირებს“. - წერს ambebi.ge (2015 წლის 3 სექტემბერი). საიტი აქცენტს გარდაცვლილი ბავშვის ოჯახზე აკეთებს, ასევე ავრცელებს ინფორმაციას, რომ 3 წლის ალან კურდის ძმაც, ასევე ზღვაში დაიხრჩო. თემის გაშუქება საკმაოდ დრამატულია საკითხის სიმძაფრიდან გამომდინარე.

„სამი წლის დაღუპული სირიელი ბავშვის ფოტოებმა მსოფლიო შოკში ჩააგდო“ - წერს kvira.ge - ერთი დღის დაგვიანებით. (2015 წლის 4 სექტემბერი)

„ისინი რომ სირიელი, მუსულმანი ბავშვები არ ყოფილიყვნენ.... ისინი რომ ფრანგები, ინგლისელები ან გერმანელები ყოფილიყვნენ... ან თუნდაც ზღვის ცხოველები ყოფილიყვნენ, დღეს „სიენენი,, „ბიბისი,, „როიტერი,, და სხვა ტელევიზიები, სააგენტოები პირდაპირ ეთერებს ჩართავდბნენ... სამოქალაქო სექტორი ჩაერთვებოდა და მთელი მსოფლიო ფეხზე დადგებოდა... მაგრამ რადგან ეს ბავშვები სირიელი მუსულმანები არიან... მსგავსი საშინელება ისევ გაგრძელდება... ორპირა დასავლეთი!“ - თურქულ მედიაწყაროებზე დაყრდნობით წერს timer.ge (2015 წლის 4 სექტემბერი)

ფოტოსადმი გამოხმაურება 15 სექტემბეს, „შარლი ებდოს“ მიერ ალან კურდის კარიკატურისა და ფოტოზე მინაწერის შემდეგ განახლდა.

„ქრისტიანები წყალზე დადიან, მუსლიმი ბავშვები კი იძირებიან“ - „შარლი ებდოს ახალი პროვოკაცია“ - წერს geonews.ge და იმ კარიკატურის ფოტოს აქვეყნებს, რომელიც ჟურნალის ყდაზეა დახატული.

„შარლი ებდომ მორიგი სკანდალური ნომერი გამოუშვა, - გარდაცვლილი სირიელი ბავშვი გამოცემის გარეკანზე“ - ici.ge (2015 წლის 15 სექტემბერი)

მეტ-ნაკლებად მსგავსი სახის ნიუსები დაიწერა ყველა ინტერნეტ-საიტზე.

ამბის გაგრძელება გლობალური განვითარების სამიტის გახსნაზე მომღერალ შაკირას მიერ ალან კურდისთვის მიძღვნილი სიმღერა იყო. ამის შესახებ interpressnews.ge-წერს. (2015 წლის 26 სექტემბერი) ნიუსს თან ვიდეოც ახლავს, რომელიც ემოციურად საკმაოდ ამაღელვებელია, რადგან სიმღერის პარალელურად სხდომის დარბაზში დამონაჭებულ ეკრანზე სირიელი მიგრანტი ბავშვების ამსახველი ვიდეოკადრები ჩანს. ნიუსში ასევე ნახსენებია პოლიტიკური ფიგურები, გაეროს გენერალური მდივანი ბან კი მუნი და გერმანიის კანცლერი ანგელა მერკელი, რომლებიც სამიტის გახსნაზე სიტყვით გამოვიდნენ და მსოფლიო საზოგადოებას მიგრანტთა კრიზისის მოსაგვარებლად ურთიერთთანამშრომლობისაკენ მოუწოდეს.

რაც შეეხება ტელევიზიებს, „რუსთავი 2-მა“ 3 სექტემბერს, დილის კურიერში გამოაცხადა ინფორმაცია ალან კურდის შესახებ. „მსოფლიოს ყველა გავლენიანი გამოცემის გარეკანზე მოხვდა სირიელი ბავშვის ფოტო, რომელიც ცხედარიც თურქეთში ბოდრუმის სანაპიროზე იპოვეს. სამი წლის ბიჭი, რომელიც ზღვამ გამორიყა, ევროპაში მიგრანტების კრიზისის კიდევ ერთი მსხვერპლია“ - ამბობს წამყვანი. ბავშვის ფოტო დაბლარულია.

„იმედის“ ეთერში, ალან კურდის შესახებ ინფორმაცია 2015 წლის 4 სექტემბრის 8 საათიან ქრონიკაში გავიდა. სიუჟეტი ევროპაში მიგრანტთა კრიზისის და იმ ხელშეკრულების გაფორმების შესახებ ახალი ამბით, დაიწყო, რომელიც ევროკავშირის

ქვეყნებში მიგრანტთა განაწილებას ეხება. სიუჟეტის ავტორი აღნიშნავს, რომ „ევროპისთვის გამოფხიზლების სიგნალად თურქეთის სანაპიროსთან გამორიყული სირიელი ბავშვის ფოტო იქცა. შემზარავ კადრს გამოხმაურება მუსლიმურ სამყაროშიც მოჰყვა, მხოლოდ უფრო დამუნათების ფორმით“ რაც განმარტებულია როგორც: „ლტოლვილების მიმართ ნულოვან ტოლერანტობას იჩენენ საუდის არაბეთი, ქუვეითი, ყატარი, არაბთა გაერთიანებული საემიროები და ბაჰრენი.“ ავტორი დაღუპულ ალანსა და მის ძმას „უსაფრთხო მომავლის ძიებისათვის დაღუპულებად“ მოიხსენიებს. ასევე აღნიშნავს იმ ფაქტს, რომ სირიელი ოჯახის ტრეფიკინგში ეჭვმიტანილი ოთხი პირი თურქეთის სასამართლოს წინაშე წარსდგა. სიუჟეტში ბავშვის ფოტოები გამოყენებულია.

საზოგადოებრივი მაუწყებელი მხოლოდ 5 სექტემბერს, ბრიუსელიდან სპეციალური კორესპონდენტის ჩართვით ეხმაურება მიგრანტთა კრიზისს. სიუჟეტში, რომელიც მიგრანტების განაწილებას და ევროკავშირის ქვეყნების მხრიდან კვოტების დაწესებას, ასევე კარვებსა და ლტოლვილთა სოციალურ მდგომარეობას ეხება, ერთი ბლოკი სწორედ 3 წლის სირიელ ბიჭუნას ეხება. „ალან კურდის ფოტო და ვიდეომასალამ მთელი მსოფლიო შოკში ჩააგდო. ლტოლვილები საბერძნეთში გეგმავდნენ ჩასვლას, ნავი ამოტრიალდა. პატარა ალანის ცხედარი ბოდრუმთან წყალმა გამორიყა. მამამ 2 ვაჟი 3 წლის ალანი, ძმასთან და დედასთან ერთად სირიაში, ქალაქ ქობანიში დაკრძალა. პრესა წერს, რომ კურდი ევროპაში მიგრანტების კრიზისის სიმბოლო გახდა. ევროპელი ლიდერების სირცხვილი და მათი გამოსაფხიზლებელი“ - ამბობს ავტორი. ფოტომასალა ნაჩვენებია, მოძიებულია ალანის და მისი ოჯახის ფოტოები, რაც დამატებით სიმმაფრეს და ემოციურ განწყობას ქმნის.

ქართულმა პრესამ შეიძლება ითქვას, რომ ეს კონკრეტული შემთხვევა უგულვებელყო. გამონაკლისი მხოლოდ „კვირის პალიტრა“ იყო, რომელიც თუ ამ ფაქტამდე მიგრანტთა კრიზისის მიმართ საკმაოდ ინდიფერენტული იყო და მხოლოდ ერთი ნიუსი გამოაქვეყნდა ამ თემასთან დაკავშირებით: „სიკვდილის გზა ევროპისკენ“.

რომელიც ავსტრიაში სატვირთო მანქანაში აღმოჩენილ გარდაცვლილ მიგრანტებს ეხებოდა („კვირის პალიტრა“ 2015 წლის 31 აგვისტო) .

ალან კურდის ფოტო გაზეთმა მთავარ გვერდზე დაბეჭდა. ყოველგვარი დაბლარვის გარეშე. „ტრაგედია, რომელმაც მსოფლიო შეცვალა!“ - იყო მინაწერი. ამბის გაგრძელებაში კი ვკითხულობთ: „3 წლის ბიჭუნამ თავისი სიკვდილით ლტოლვილებს ევროპისკენ გზა გაუხსნა“. ასევე დაიბეჭდა ფოტოკოლაჟი, რომელიც ალან კურდის ფოტოს გარშემო შექმნილი მხატვრული ნამუშევრებისგან შედგებოდა.

გაზეთის ერთ-ერთ გვერდზე კი ვხვდებით მერაბ მეტრეველის „კვირის ფიქრებს“, სადაც ავტორის პირადი მოსაზრებებია სათაურით: „ერთი ფოტო და სამყარო“. „ერთმა ფოტომ, იმ პატარა სირიელი ბავშვის მოკუნტულმა სხეულმა, ბევრი რამ შეცვალა, მათ შორის ევრიპელი მაღალჩინოსნების დამოკიდებულებაში, პირველ რიგში კი ხალხის გულებში... მიგრანტთა კრიზისმა ევროპაში კიდევ ერთხელ ცხადყო, რომ ვერ იცხოვრებ კეთილდღეობაში ერთ კონტინენტზე, თუ სხვაგან საშინელება ხდება“ - წერს მეტრეველი. („კვირის პალიტრა“, 2015 წლის 7 სექტემბერი)

თუ რა შეცვალა ამ ფოტომ, ამას „ქრონიკა+“ ის სტატიაში ვკითხულობთ. „რამდენიმე დღის წინ დევიდ ქემერონი (ბრიტანეთის მაშინდელი პრემიერ-მინისტრი), ბეირუთის ლტოლვილთა ბანაკს ეწვია, სადაც მან ლტოლვილების განსახლებაზე პასუხისმგებელი პირის დანიშვნის შესახებ განცხადება გააკეთა. ბრიტანეთის მემარცხენე პრესაში არაერთხელ დაიწერა, რომ გადაწყვეტილება 20 ათასამდე ლტოლვილის მიღების შესახებ ევროსკეპტიკოსმა ქემერონმა მას შემდეგ მიიღო, რაც თურქეთის სანაპიროზე გამორიყული 3 წლის ბავშვის, ალან კურდის, ფოტოსურათები გავრცელდა. მართლაც, სირიელი ალან კურდის სიკვდილმა, რომელიც ოჯახთან ერთად საბერძეთის საზღვრებამდე მიღწევას ნავით ცდილობდა და ეგეოსის ზღვაში დაიხრჩო, მსოფლიოსთვის ლტოლვილთა კრიზისის დრამატული და ამვდროულად, რეალური სურათი წარმოაჩინა“ („ქრონიკა+, 2015 წლის 29 სექტემბერი).

თავი V: დასკვნა და ძირითადი მიგნებები

მიგრანტებთან დაკავშირებული საკითხები უმეტესწილად უბედური შემთხვევების მოხდენისას შუქდება. ყურადღება გამახვილებულია რიცხვებზე, სტატისტიკაზე და დალუპულ ადამიანთა რაოდენობაზე. „ტრაგედია ავსტრიაში - ავტომობილში, რომელიც უნგრეთის საზღვართან იყო მიტოვებული 70-მდე ცხედარი იპოვეს. წინასწარი ინფორმაციით, ყველა მათგანი არალეგალური მიგრანტია“ (რეზონანსი, 29 აგვისტო, 2015), „ევროკავშირი მიგრანტების მოზღვავებულ რაოდენობას ვერ უმკლავდება“ („ახალი თაობა“, 20 აგვისტო, 2015).

ხშირ შემთხვევაში მასალაში არ არის მითითებული თუ ვინ არის წყარო. რომელ საერთაშორისო მედიასააგენტოზე დაყრდნობით არის მოყვანილი რიცხვები და სტატისტიკა, რომელიც ევროპის ამა თუ იმ ქვეყანაში თუ მათ საზღვრებთან მყოფი მიგრანტების რაოდენობას განსაზღვრავს.

„ახალი თაობისა“ და „კვირის პალიტრის“ შემთხვევაში არ გვხვდება საკითხის ღრმა და ყოვლისმომცველი ანალიზური სტატია, რომელიც მიგრაციის გამომწვევ ფაქტორებს ახსნის - საიდან მოდიან ეს ადამიანები, რა ვითარების გამო მოუწიათ საკუთარი ქვეყნების დატოვება, სამაგიეროდ აქცენტი კეთდება იმაზე, რომ ისინი თავშესაფარს გერმანიისგან და სკანდინავიის ქვეყნებისგან მოითხოვენ, რადგან ამ ქვეყნებში ცხოვრების დონე გაცილებით მაღალია და შესაბამისად სოციალური პირობებიც უკეთესი. პოლიტიკური და იმ საომარი ვითარების ამსახველი კონტექსტის ჩვენების გარეშე, რაც ამ ადამიანებს აიძულებთ თავიანთი ქვეყნები დატოვონ და ვა-ბანკზე წავიდნენ რეზინის ნავებით, ჩნდება განცდა, რომ მიგრანტები არა მშვიდობიან გარემოს, არამედ უბრალოდ უკეთეს სოციალურ პირობებს ეძებენ და ამიტომ რისკავენ სიცოცხლეს ხმელთაშუა ზღვის „გადმოცურვით“.

თითქმის ყველა მედიასაშუალებლაში, რომელიც საკვლევ ობიექტად იყო აღებული პოლიტიკური ფრეიმი ჭარბობს. მთავარი აქცენტი კეთდება ევროკავშირის, რუსეთის,

სირიის, და ცალკეული პოლიტიკოსების საკითხისადმი დამოკიდებულებაზე, უფრო მცირე ყურადღება ეთმობა მიგრაციის როგორც სოციალურ პრობლემის გაშუქებას. მთავარი პოლიტიკური ფიგურა მთელ ამ პროცესში გერმანიის კანცლერი ანგელა მერკელია.

საქართველოსთან მიმართებაში საკითხი ორი კუთხითაა წარმოჩენილი: პირველი, როგორც ვიზალიბერალიზაციის გზაზე დამაბრკოლებელი გარემოება და მეორე, როგორც შესაძლო ტერორიზმის საფრთხე. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ორივე შემთხვევაში მოსალოდნელი შედეგები ზოგჯერ მედიის ვარაუდზეა დაფუძნებული, კომპეტენტური პირების შეფასებები კი ნაკლებად სკეპტიკურია.

ქართული მედია მიგრანტთა კრიზისს უმეტესად შორეულ, დისტანციურ პრობლემად წარმოაჩენს, რომელიც ევროკავშირის რიგი სახელმწიფოების პრობლემაა. ასევე ფართოდ განიხილება რუსეთის ჩართულობა სირიაში მიმდინარე კომფლიქტში. და მისი როგორც, „ლატენტური დამნაშავეს“ როლი უამრავი ადამიანის ლტოლვილად „გადაქცევაში“, რომლებიც საომარი მოქმედებების მიმდინარეობის გამო იძულებულნი გახდნენ საკუთარი სამშობლო დაეტოვებინათ.

საგულისხმო ფრაზები. სიტყვები, რომელიც ყველაზე ხშირად გვხვდება

პრესის კონტენტ-ანალიზისას, ცალკე მოვინიშნე ის ფრაზები და სიტყვები, რომელიც ყველაზე ხშირად გვხვდება მიგრანტთა კრიზისის ქართულ გაშუქებაში. ეს სიტყვები ძირითადად, მიგრანტების რაოდენობასთანაა დაკავშირებული, ასე მაგალითად: „არალეგალური მიგრაციის არნახული ნაკადი“, „მიგრანტების რაოდენობამ ევროკავშირში რეკორდულ მაჩვენებელს მიაღწია“, „ევროპაში, განსაკუთრებით ბალკანეთში, მიგრანტების არნახული მოზღვავება“, „მიგრანტების რაოდენობამ კრიტიკულ ზღვარს მიაღწია“, „მიგრაციული აპოკალიფსი ევროპაში“, „თავშესაფრის მაძიებელთა მოჭარბებული რაოდენობა“, „ლტოლვილთა კოლოსალური

ტალღა ევროპისთვის ისტორიული გამოცდაა“, „მიგრანტების რაოდენობა კატასტროფულად გაიზარდა“. ამას გარდა მიგრანტების მდგომარეობა შეფასებულია, როგორც „სავალალო“, „განწირული“, „საბედისწერო“.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Moving Stories - International Review of How Media Cover Migration
By Jan Egeland, Secretary-general of the Norwegian Refugee Council (2015) -მასალის
ნახვის თარიღი - 2017 წლის 15 მარტი

<http://ethicaljournalismnetwork.org/resources/publications/moving-stories/foreword-beyond-the-headlines>
2. UNESCO Communication and Information Sector (2015) - მასალის ნახვის თარიღი: 2017
წლის 15 მარტი

<http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002338/233878e.pdf>
3. International Programme For the Development of Communication (IPDC) – 2015

<http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/intergovernmental-programmes/ipdc/ipdc/60th-meeting-of-ipdc-bureau/> - ბოლო ნახვა 2017 წლის 20 მარტი
4. Media discourse on the refugee crisis: on what have the Greek, German and British press
focused? (2015) - ბოლო ნახვა 2017 წლის 20 მარტი

<http://link.springer.com/article/10.1007/s12290-016-0407-5>
5. Welcome or Not-Welcome: Reactions to Refugee Situation on Social Media (2015) -
მასალის ნახვის თარიღი - 2017 წლის 21 მარტი

<https://arxiv.org/abs/1610.02358>
6. Media, Migration and the Borders of Fortress Europe: An Interview with David Morley -
მასალის ნახვის თარიღი - 2017 წლის 21 მარტი

<http://ojs.meccsa.org.uk/index.php/netknow/article/view/452>
7. Covering Migrations and Refugees are media doing the right thing? - მასალის ნახვის
თარიღი - 2017 წლის 23 მარტი

http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/covering_migrations_and_refugees_are_media_doing_the_right_thing/#.V33sH9J97IV

8. Press coverage of the refugee and migrant crisis in the EU: a content analysis of five European countries მასალის ნახვის თარიღი - 2017 წლის 21 მარტი
<http://orca.cf.ac.uk/87078/>
9. „როგორ გაშუქდა სირიის კონფლიქტი 2011 წლის მარტიდან 2015 წლის დეკემბრის ჩათვლით რუსულ, გერმანულ, ბრიტანულ და ამერიკულ მედიაში“ - სამაგისტრო ნაშრომი. თამარ კარელიძე - (2015).
10. „საკითხის აქტუალობის მობილობა დროსა და სივრცეში - საქართველოში სირიის კრიზისის გაშუქების მაგალითზე“ - ანალიტიკური სტატია. ნათია კუპრაშვილი (2015).
11. „მიგრაციის ტერმინთა განმარტებითი ლექსიკონი“
<http://migration.commission.ge/files/glosaary.pdf> ბოლო ნახვა - 2017 წლის 20 ივნისი
12. „Media Effects: Advances in Theory and Research“. Jennings Bryant, Mary Beth Oliver. (2008).
13. „Mass Communication Theory“. Denis McQuail. (2010).
https://books.google.ge/books?id=CvcvLsDxhvEC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
14. გაზეთი „რეზონანსი“ 2015 წლის 1 აგვისტო - 2015 წლის 31 ოქტომბერი
15. გაზეთი „ახალი თაობა“ 2015 წლის 1 აგვისტო - 2015 წლის 31 ოქტომბერი
16. გაზეთი „ქრონიკა+“ 2015 წლის 1 აგვისტო- 2015 წლის 31 ოქტომბერი
17. გაზეთი „კვირის პალიტრა“ 2015 წლის 1 აგვისტო - 2015 წლის 31 ოქტომბერი
18. ჟურნალი „ლიბერალი“ - #164
19. „Case Study as a Research Method” – Zaidah Zainal. (2007).
http://psyking.net/htmlobj-3837/case_study_as_a_research_method.pdf

20. „Case Study Research” – R. Yin. (1994).
 21. „Case Study Research in Education” – S.B Merriam. (1988).
 22. „Mass Media Research” - An Introduction - Roger D.Wimmer, Joseph R. Dominick. Seventh Edition (2002).
 23. ვებ გვერდები: newposts.ge
 24. etanews.ge
 25. intermedia.ge
 26. ambebi.ge
 27. kvira.ge
 28. timer.ge
 29. geonews.ge
 30. ici.ge
 31. interpressnews.ge
 32. Rustavi2.ge
 33. Imedi.ge
 34. 1tv.ge
- შემთხვევის ანალიზისთვის გამოყენებული ინტერნეტ- მასალების ბოლო ნახვის თარიღი მოცემულ ვებ-გვერდებზე - 2017 წლის 1 ივლისი

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Natia Bregvadze

The Response of the Georgian Media upon the European Migrant Crisis

Mass communication and Media studies

In partial fulfillment of requirements for the degree of Master of Mass
communication and Media studies

Supervisor: Manana Shamilishvili,
Associate Professor

Tbilisi, 2017